ARTHUR C. CLARKE

THE CENTURY'S GREATEST STORY CONTINUES...

2010

ODYSSEY TWO

LASER

fanzin SFK Laser Čelákovice 1986 - číslo 1

Obsah:

str. 1 - Obsah
str. 2 - Redakce informuje
str. 3 - Béla Baláž - Setkání
str. 6 - Ze světa filmu - Blade Runner
str. 9 - Aktualita - Výsledky letošního Parconu
str.10 - Tom Godwin - Chladné rovnice
str.24 - Václav Kajdoš - Výhledy a autoři
str.28 - A.C.Clarke - Odysea 2 - 2010
/ 1. pokračování/

V příštím čísle najdete:

mimo jiné Marek Oramus - Tlatocetl
povídku od C.Simaka
pokračování románu A.C.Clarka
atd.

---

určeno jen pro vnitřní potřebu SFK Laser Čelákovice
toto číslo neprošlo jazykovou úpravou
náklad: 70 kusů
uzávěrka: 6.7.1986
adresa redakce: Tomáš Jirkovský, Fučíkovy domy 1486
250 88 Čelákovice
Titulní strana: Klaus Vater

R E D A K C E I N F O R M U J E

Dostáváte do ruky první číslo našeho fanzinu Laser, druhý ročník. Oproti tomu loňskému doznal některé změny. Ta nejmarkantnější vás jistě již upoutala. Přešli jsme na jiný způsob množení, na cyklostil a také jsme se poněkud rozrostli co do obsahu. Myslíme tím náš přírustek až na čtyřicet stránek textu, což nám umožní otiskovat i delší povídky / první z nich už najdete v tomto čísle/. Poněvadž bychom chtěli zlepšovat postupně i kvalitu našeho fanzinu, rozhodli jsme se poněkud experimentovat. Chtěli bychom zavést některé pravidelné rubriky a také zkusíme otiskovat na pokračování román známého spisovatele SF - A.C.Clarka. Tímto vlastně redakce apeluje na všechny, kdo náš fanzin čte, aby nám zasílali příspěvky na libovolné téma SF. Rádi uveřejníme.

V loňském roce vyšla pouze čtyři čísla našeho fanzinu, na letošní rok plánujeme čísel pět.Doufáme, že se nám to podaří splnit a hlavně, že se vám všem bude náš fanzin líbit a že vždy budete netrpělivě čekat na jeho další číslo. S tímto neskromným přáním se s vámi loučí redakce a přeje vám příjemné čtení na následujících stránkách.

redakce

Informace - Informace - Informace

Kdo si ještě nevšiml, v Zápisníku nejenom že pravidelně vychází SF povídky, ale od letošního roku se tu přibližně čtyřikrát do roka objevují zprávy z fandomu apod. Proto doporučujeme opatřit si číslo 12, které by ještě mělo být v prodeji, kdy tyto informace jsou pod heslem FAN FAN.

SETKÁNÍ

Výzkumný hvězdolet "Merkur" vstoupil do systému Epsilon Eridanu. "Koordináty 423 - 688 - 321 - " nahlásil navigátor.

"Zapnout automatické řízení. Přistání na planetě číslo sedm," přikázal velitel Larr.

Zelenomodrý disk na štítu videografu se stále zvětšoval, dokud nakonec zcela nezaplnil obrazovku. Motory "Merkuru" zařvaly, jeho trup se začal lehce chvět, potom všechno ztichlo. Přetížení, vyvolané zrychlením, se zmenšilo, lidé s ulehčením pocítili, že se opět mohou pohybovat normálně.

"Síla přitažlovosti 0,9g, teplota okolního prostředí 80°C, atmosfera mírně jedovatá," mumlal Larr, diktující údaje. "No, tady není třeba vycházet. Zapněte manipulátory na odebrání vzorků."

Z kosmické lodi se vynořily gigantické mechanické ruce a ohmatávaly okolí.

Kulovitá Bytost nehybně spočívala na skále a přemýšlela nad složitým matematickým problémem. Náhle se pohnula, vyrušená ohlušujícím řevem sestupující kosmické lodi.

"Stačilo se jen soustředit...Zdálo se, že už bylo řešení blízko," nervózně pulsovala Bytost, nespokojeně si prohlížející nezvané příchozí.

"Vzácně promitivní monstrum! Kdysi jsem v Centrálním muzeu viděl model podobného výtvoru. No co, přemýšlet vážně se mi teď stejně nepodaří, tak si alespoň prohlédnu originál." A Bytost se vydala k Merkuru.

Manipulátor umisťoval živé organismi jeden za druhým do komory pro zkoumání jejich rozumových vlastností. Teď se na dně zmítal jakýsi hůlkovitý tvor. Kosmofilolog v helmě s konvertorem mechanicky točil s transformačním zařízením, čtoucím myšlenky a pocity zkoumaných. Postupně se klokotavé zvuky staly srozumitelnými.

"Vše kolem je nezvyklé. Pociťuji strach. Nenacházím potravu. Utéci odsud, utéci!"

Larr mávl rukou a stiskl tlačítko dezintegrátoru. Komorou se mihl šedofialový paprsek a organismus zmizel, rozpadl se na atomy. Zahučely ventilátory a manipulátor vzal dalšího tvora v pořadí. Byl to ohromný živočich. Agresivita jeho myšlení se projevila v prvním okamžiku.

Tvrdě se vrhal na mříže klece. Znovu zahučel transformátor:

"Neznámé místo. Nikdy jsem tu nebyl. Cítím zlost a hlad. Jenom přehryznout ty tenké proutky a seženu je všechny, vždyť jsou tak slabí a nechránění. Kdyby ty tyčinky nebyly tak pevné! Hlad! Bolest! Hlad!"

Larr poznal vše, co potřeboval. Jeho oči se zableskly a znovu zapnul dezintegrátor.

V tomto okamžiku manipulátor uchopil Bytost. Velitel si se zájmem prohlížel pulsující kouli, po níž se přelévaly všechny barvy duhy.

"Aktivizuji své myšlenky v mozkovém poli 98," ozvalo se z transformátoru, "ocitl jsem se na kosmické lodi archaické konstrukce, účel komory nebyl dosud určen. Sledují mě. Příchozí mají směšné uspořádání těla: z trupu vychází pět výstupků. Mají pouze dvoustrannou symetrii. Přecházím na kratší vlny. Aha! Jsou to obratlovci, savci s odděleným pohlavím. Podle stavby kostry je možné soudit, že pocházejí z planety s gravitací střední síly a s mírným klimatem. Mozek je umístěn v horním výrustku. Představuje sotva víc než setinu jejich tělesné váhy. Koncentrace neuronů je 10^7 v krychlovém centimetru, to znamená, že mají maximálně 10^{10} mozkových buněk. Reakční doba nervové buňky..... setina sekundy. No co, při takovém intelektu je možné to, čeho dosáhli, považovat za úspěch..."

"Běkbě děkuju," tiše odfrknul velitel, který se vzrůstajícím zájmem sledoval Bytost.

"Měl bych věnovat větší pozornost konvertoru myšlení. Vždyť mám bezprostřední spojení s mozkem," napadlo Bytost, "taková roztržitost! Musím hned přejít na inverzi. Přinejmenším se dozvím, odkud přiletěli."

Larr nevěřil vlastním uším a zatím se všechno dělo před jeho očima. Regulátory transformátoru myšlenek se samy přepojily na opačné spojení, kosmofilolog se jako zhypnotizovaný díval na Bytost v komoře a konvertor opět pokračoval:

"Výzkumná loď "Merkur" ze třetí planety...."

Larr bleskově zapojil dezintegrátor. Nikdo jiný nesmí ve vesmíru vědět - bez zvláštního povolení - odkud přiletěli. Vždyť dosud neznají povahu zkoumané bytosti. A co, když ztracená informace uvede Zemi do smrtelného nebezpečí? Bytost v komoře však pokračovala v klidném pulsování. Jako by ji neviditelný štít chránil před smrtonosnými paprsky.

"... sluneční soustavy," pokračoval transformátor, "galaktocentrické koordináty...."

Larr uchopil pistoli a několikrát vystřelil na proklatou kouli.

" = 136°21´14´´ , D=0°02´42´´....."

Tvář velitele zkameněla. Stiskl zuby a vystřelil do filologa.

"Barbaři!" zhrozila se Bytost. "Musím udělat okamžitou retransformaci objektu."

Larr začal pochybovat o vlastním rozumu. Kulová bytost se nevysvětlitelným způsobem náhle ocitla vedle filologa a obalila jeho krvácející hlavu.

" =30 637,5238 světelných let," zakončil transformátor.

"Okamžitý start!" zavelel Larr, úplně bez sebe. Motor zařval, ohromný sloup ohně vytryskl ze spodních trysek lodi, lidé znovu pocítili stisk hrdla a jak se jim tělo zalévá nesnesitelnou tíhou přetížení, oběh krve jako by se zastavil. "Merkur" se maximální rychlostí vzdaloval od planety. Bytost osvobodila filologa a zvláštním pohybem, připomínajícím tekoucí rtuť, se bez nejmenších rozpaků nebo hledání vydala přímo do kabiny pilota a znehybněla u pultu řízení.

"Odchylujeme se od naprogramované dráhy!" sdělil za chvíli navigátor. Larr prověřil přístroje, zaneslmožné korekce, využil všech svých bohatých zkušeností, ale nakonec byl donucen přijít k závěru, že dosud poslušný a bezchybně fungující Merkur už nepodléhá jeho vůli.

Pochopil, že nastala doba vyplnit příkaz, vydaný pro podobné situace. Ještě jednou pohlédl na tajemného příchozího - klidně pulsující kouli, jeho tvář zkřivil hořký úsměv a stiskl tlačítko autodestrukčního zařízení. Oslepivě jasný výbuch roztrhal kosmickou loď na milióny částí.

Bytost, obalená ochranou vrstvou, spočívala v kosmickém prostoru a zádumčivě pozorovala rozletající se úlomky Merkuru.

"Vzácně hrdá povaha! Raději zemřeli, ale nepokořili se. Bylo by škoda nechat je zahynout. Zkusím něco s lokální inverzí času. Zaslouží si to."

"Hlad! Bolest! Hlad!" řval transformátor a Larr zapnul dezintegrátor. Potom si unaveným pohybem otřel čelo. "Je vidět, že jsem se přepracoval, začínají se mi zdát nějaké nesmysly. Jako bychom zkoumali nějakou kulovitou bytost a ... No, něco tu není jasné. Musím si promluvit s posádkou."

"Objevily se záhadné psychické aberace," napsal později do palubního deníku,"do objasnění jejich příčin navrhuji vyhlásit systém Epsilon Eridanu jako zakázanou zónu!" A velitel vydal příkaz ke startu.

"Zdá se, že jsem se dopustil nepřesnosti. Zůstaly jim nějaké vzpomínky, jinak by neopustili planetu, když ještě nesplnili výzkumný program. Tak kde mě přerušili? Vůbec se nemůžu soustředit!" rozdrážděně pulsovala Bytost na skále.....

Autor Béla Balász se narodil r. 1937, je vzděláním astrofyzik, občas píše zajímavé vědeckofantastické povídky.

Přeloženo ze sborníku "Poslednij dolgožitěl" edice "Zaruběžnaja fantastika" nakladatelství "Mir" Moskva 1980

přeložil Pavel Aganov

Poznámkaredakce:

Vzhledem k jistým výrobním potížím našeho fanzinu tato povídka již vyšla knižně, a to ve sborníku "Skleněné město", nakladatelství Mladé fronta. Protože ale překladů maďarských autorů není mnoho, rozhodli jsme se jí i přesto zveřejnit.

ZE SVĚTA FILMU:

BLADE RUNNER

Zajímavou variantu sci-fi žánru reprezentuje anglický režisér Ridley SCOTT, známý u nás především svým znamenitým "kosmickým hororem" Vetřelec /Alien,1979/.

Scottova fikce s nepřeložitelným titulem Blade Runner /1982/, inspirovaná románem Philipa K. Dicka, se odehrává roku 2019 v chátrající megapoli Los Angeles - San Francisco, její zápletka však připomíná romány a filmy drsné školy z první poloviny dvacátého století. Hlavní postavou napínavého příběhu je osamělý detektiv marlowovského ražení jménem Rick Deckard / hraný Harrisonem Fordem/, označovaný vymyšleným termínem "blade runner", souvisejícím s jeho specializací. Tento bývalý člen zvláštního policejního oddílu se má znovu ujmout úkolu, pro který byl vycvičen: má totiž vystopovat a zneškodnit skupinku zabijáckých "raplikantů" - umělých robotů, kteří jsou k nerozeznání podobní lidem, postrádají však city a vzpomínky a mají časově omezený kód svého života. Unavený askeptický pátrač přijímá příkaz svých nadřízených pod nátlakem a se značným sebezapřením, homunkuly z geberace Nexus 6, kteří se vzbouřili proti lidem a z kolonizovaných teritorií kosmu pronikli zpět na Zemi, však jednoho po

druhém odhalí a zlikviduje. Stejně jako detektivové z drsné školy není Deckard ani neprůstřelný hrdina - superman bondovského ražení, ani mistr logické kombinace poirotovského typu: své řemeslo provozuje jako každodenní rutinu, v níž mu občas pomůže bystrá dedukce, letitá zkušenost i šťastná náhoda. Stejně jako jeho zdánlivě cyničtí marlowovští předchůdci se "blade runner" během případu s vraždícími replikanty postupně zaplétá do trýznivých pochybností o etice svého počínání. Čtvrtý ze skupiny vzbouřivších se robotů, nordicky stylizovaný "nadčlověk" Batty / v podání Rutgera Hauera/ mu totiž v rozhodující chvíli zachrání život a tímto činem totálně zpochybní předpoklad o nelidskosti replikantů. Pronásledovaní roboti se navíc stále více začínají podobat beznadějně vykořeněným psancům: ukáže se totiž, že s lidmi bojují v sebezáchovném instinktu o prodloužení svého "života", naprogramovaného na pouhé čtyři roky. Naskytá se tedy otázka, kdo má vlastně pravdu: člověk-stvořitel, nebo jeho antihumánní výtvor, který už nechce být dál manipulován? Lze se však ptát i opačně: ospravedlňuje touha po přežití brutální činy replikantů, podobající se akcím teroristických komand? Navíc se příběhem proplétá další chandlerovský motiv: nejdokonalejší z pětice androidů, půvabná Rachael / v podání Sean Youngové/ v sobě totiž objeví cit a do "blade runnera" se postupně zamiluje. Podivná známost s touto "záhadnou lady" zkomplikuje Deckardův měnící se postoj k replikantům ještě víc a nakonec v něm podpoří vítězství citu nad jeho "loveckou" profesí. Hrdina ve finále případu svou poslední oběť nejen ušetří fyzické likvidace, ale zůstává s ní jako se svou partnerkou.

Naznačené filozofické otázky, prosakující v chandlerovské zápletce filmu, Ridley Scott zarámoval do originální výtvarné vize, v níž odvážně vytváří nejrůznější vizuální kontrasty. Gigantické souměstí je stylizováno jako bezútěšný labyrint, kde technické vymoženosti existují v paradoxní symbióze s artefakty cicilizačního úpadku: nad zdejšími ulicemi se běžně pohybují vznášedla, lze zde komunikovat pomocí veřejně instalovaných a náležitě opotřebených videotelefonů, zároveň tu však narážíme na hromady neodklizených odpadků a na vraky archaických automobilů. Kromě naznačeného kontrastu objektů je Scottova megalopolis budoucnosti obrovskou čínskou čtvrtí, hemžící se představiteli různých asijských národů, protože - jak se naznačuje na začátku vyprávění - běloošské obyvatelstvo vesměs kolonizovalo jiné planety. Ulice tohoto podivného města vytvářejí dojem přelidněnosti a etnické nepřehlednosti, interiéry jsou naopak ilustrovány jako komnaty abnormálně rozlehlé a chladně neosobní. Výtvarné řešení vnitřních prostor navozuje pocit pobytu v chrámu, ve vybavení místností

i na fasádách budov nacházíme prvky rozličných architektonických slohů / antika, indiánská kultura, atd./. Připomeňmesi, že i supermoderní kosmická loď Nostromo z Vetřelce připomínala gotickou katedrálu a že vrak korábu na neznámé planetě z téhož filmu se podobal zkamenělému živočichovi. Do této architektonické a výtvarnické všehochuti však tvůrci integrují sofistikovanou techniku: například v dramatické epizodě, v níž hrdina pomocí speciálního přístroje hledá stopu na nalezené fotografii, či v sekvencích testování původu replikantů elektronickým "detektorem lži". Většina exteriérových scén se odehrává v ponuré atmosféře tmy a vytrvalého deště, neexistence intimity domovů a pracovišť je umocňována ostrými šlehy reflektorů zvenčí a všudypřítomnými záblesky létajících neonových reklam.

Tímto nepřehledným mraveništěm obskurního civilizačního vzmachu a kulturního krachu tedy bloudí "blade runner" Deckard a postupně se ztenčující skupinka replikantů, kteří se snaží proniknout do mrakodrapu svého "stvořitele" Tyrella, připomínajícího starověkou pyramidu. V dramatu tohoto vzájemně překříženého dvojitého pronásledování hraje důležitou roli také genový inženýr J.F. Sebastian / William Sanderson/, jehož byt je bizardním skladištěm mechanických napodobenin lidí a připomíná poetické a zároveň poněkud nestvůrné panomtikum. Dvě scény, situované do domácí výrobny loutek tohoto geniálního podivína, podtrhují režisérovu tendenci vytvářet ve svém dramatu napětí pomoví obtížněrozpoznatelné diference mezi nedokonalou replikou člověka, "živým" replikantem a člověkem. Celý Scottův film ostatně připomíná panoptikum, v němž vedle sebe existují umělá zvířata / ta skutečná jsou totiž unikáty nedozírné ceny/, různí exotičtí řemeslníci a překupníci / japonský výrobce očí, prodavačka ryb na trhu, arabský obchodník s hady/, mocný velkoproducent výroby umělých lidí Dr. Tyrell, několik podivínů, rozličně stilizované postavy replikantů a colombovsky ošuntělý detektiv. Jednotlivý replikanti reprezentují svým exteriérem i jednáním různé archetypy lidí, oscilujících mezi existencí zločineckou a psaneckou. Plavovlasý vůdce komanda Roy Batty je weismüllerovský Tarzan, kombinovaný se surovým esesmanem; vzépětí poté, co pokoří a fyzicky ztýrá svého pronásledovatele, se však v tomto nelidském zabijákovi ve chvíli jeho vlastního konce probudí ztajená lidskost. Druhý z replikantů Leon připomíbá radikálního intelektuála, tanečnice Zhora je stylizována jako dráždivé zosobnění ženské smyslnosti, další replikantka Pris pro změnu reprezentuje mladické rebelantství, pohybující se na hranici militantního terorismu a provokativního punku. Tajemná Rachael je postava podobně složitá

jako nadčlověk Batty: oblečením a účesem se podobá upjatým sekretářkám z éry Třetí říše, chováním však připomíná ony mysteriózní ženy z marlowovských případů, které hrdinům učarují vnitřní silou i plachou bezbranností.....

-+-

"Aktualita" - Výsledky letošních Pardubic:

Hlavní kategorie - Cena Karla Čapka:

1. J.Pecinovský - Její Veličenstvo
2. F.Novotný - Příšpulek do různého
3. V.Veverka - Legenda věčných

2. kategorie - povídka vysokoškoláků:

1. Z.Tichý - Hráli jsme Fausta
2. R.Kubelová - Zlatá rokle
3. N.Holub - Království za koně

3. kategorie - protiválečná povídka

1.J.Hlavička - Jsme tady doma
2.M.Sobotík - O gigvách vysokých
3.P.Heteša - HVR/L
V.Veverka

4. kategorie - do 18. let

1. P.Kočiš - Zvolej já, já...
2.I.Linková - Oběť vědy
3.I.Adamovič - Sídlo bohů

5. kategorie - krátké povídky

1. F.Novotný - Pan René nosí šaty
2. I.Mls - Jsem cizí kosmonaut
3. F.Houdek - Poslední přání

celkem letos přišlo 430 příspěvků od 200 autorů

Mloka - čestné uznání obržel Ondřej Neff

stříbrného mloka obdržel malíř a ilustrátor Theodor Rotrekl

Vyhodnocení soutěže Ludvík´86

1.kategorie - nejlepší kniha zahraničního autora vydaná u nás

10x SCI-FI - kolektiv překladatelů

2.kategorie - nejlepší naše kniha

Vejce naruby - Ondřej Neff

3.Kategorie - nejlepší povídka

Největší vodvaz v dějinách svangu - Ondřej Neff

4.kategorie - Ludvík za zásluhy

dr. Josef NESVADBA - za zásluhy o rozvoj SF hnutí a SF literatury

/ k letošním Pardubicím se chystáme ještě jednou vrátit, a to obsáhlejším článkem,red./

TOM GODWIN

CHLADNĚ ROVNICE

Nebyl sám.

Nebylo tu nic, co by tomu nasvědčovalo, kromě bíle ručičky malého ukazatele na přístrojové desce před ním. V kontrolní místnosti byl pouze on, nebyl slyšet jiný zvuk než hukot motorů - ale bílá ručička se pohnula. Když malá lod odstartovala ze Stardustu, byla na nule. Nyní, o hodinu později, vylézala nahoru. Vypovídala o tom, že naproti ve skaldištní komoře je nějaké těleso, vyzařující teplo.

Mohl to být jediný druh tělesa - živé lidské tělo. Naklonil se v křesle dozadu a zhluboka se nadechl, zatímco uvažoval o tom, co bude muset udělat. Byl pilotem EDS, zvyklým vidět smrt, přizpůsobil se tomu a dokázal pozorovat umírání jiných mužů bez emocí. Nemohl si vybírat, co udělá. Neexistovala žádná varianta - ale i u pilota EDS trvalo několik okamžiků, než se připravil k tomu, aby přešel místnost a chladně, záměrně zbavil života muže, se kterým se ještě nesetkal.

Musí to samozřejmě udělat. Byl to zákon, zakotvený velmi nepokrytě a určitě v tvrdém paragrafu L, sekce 8, mezihvězdných předpisů: "Jakýkoliv černý pasažér objevený na EDS musí být vyhozen přes palubu bezprostředně po jeho odhalení." Byl to zákon a neexistovalo žádné odvolání.

Nebyl to zákon, který by si lidé zvolili, ale byl vynucen podmínkami existujícími na vesmírné hranici. Po objevení hyperprostorového pohonu následovala galaktická expanze, a jak se lidstvo rozpínalo dál a dál, nastával problém komunikace mezi izolovanými původními koloniemi a výzkumnými výpravami. Velké hyperprostorové křižníky byly produktem kombinovaného génia a úsilí Země a jejich stavba byla velmi dlouhá a nákladná. Nebyly k dispozici v takovém množství, aby je mohly malé kolonie vlastnit. Křižníky přivážely kolonisty na jejich nové světy a vykonávaly periodické návštěvy přesně podle rozpisů, avšak nemohly se zastavit ani odbočit, aby navštívily kolonie mimo plán. Takové zdržení by mohlo rozrušit jejích časový rozvrh a vytvořit nejistotu a zmatek, které by mohly zničit komplexní vzájemnou závislost Země a nových světů na hranici.

Existovala potřeba doručovat zásoby nebo pomoc v případě nouze pro některou kolonii mimo plán a řešením byly lodě EDS - Emergency Dispatch Ships / lodě nouzového nasazení/. Byly malé a skládací a v dopravním prostoru křižníku zabíraly málo místa. Byly zhotoveny z lehkých kovů a plastiku, poháněny malým raketovým motorem a spotřebovaly relativně málo paliva. Každý křižník nesl čtyři lodi EDS a když bylo zachyceno volání o pomoc, nejbližší křižník se mohl vynořit z mimoprostoru, aby vypustil EDS s potřebným personálem nebo zásobami a pak opět zmizet, aby pokračoval ve své trase.

Křižníky, poháněné nukleárními konvertory, nepoužívaly raketové motory na kapalné palivo, ale nukleární konvertory byly příliš velké a složité k tomu, aby je bylo možné instalovat na lodích EDS. Křižníky byly nuceny převážet limitované množství raketového paliva a to bylo opatrně odměřováno. Komputery křižníku odměřovaly potřebné množství paliva, které si mise EDS mohla vyžádat. Komputery braly v úvahu koordináty trajektorie, hmotu EDS, hmotnost pilota a nákladu. Byly dokonalé a přesné a ve svých výpočtech nic nezanedbávaly. Nemohly ovšem předvídat přebytečnou hmotnost černého pasažéra a počítat s ní.

Stardust přijal žádost jedné výzkumné výpravy na Wodenu. Šest mužů skupinybylo postiženo horečkou přenášenou komáry Kala a jejich

vlastní zásobu sera zničilo tornádo, které se přehnalo jejich táborem. Stardust uskutečnil známou proceduru - vynořil se v normálním prostoru, vypustil EDS a opět zmizel v mimoprostoru. Teď, o hodinu později, měřící přístroj vypovídal o tom, že v nákladním prostoru je něco více než malý karton sera.

Jeho oči spočinuly na úzkých bílých dveřích skladového prostoru. Tam, uvnitř, jiný muž žil a dýchal a začínal si být jist, že jeho přítomnost bude odhalena příliš pozdě na to, aby pilot mohl situaci změnit. Skutečně bylo příliš pozdě - pro muže za dveřmi později, než se domníval, a způsobem, který se mu mohl zdát příliš hrozný k uvěření.

Neexistovala žádná alternativa. Během hodin brzdění by se spotřebovalo palivo navíc, aby kompenzovalo hmotnost černého pasažéra, nepatrné úbytky by nikdo nepostrádal až do chvíle, kdy by loď téměř dosáhla cíle svého určení. Potom, v určité vzdálenosti od povrchu, což mohlo být stejně dobře tisíc stop nebo několik desítek tisíc stop v závislosti na hmotnosti lodi anákladu a trvání období brzdění, by se teprve chybějící množství paliva projevilo. EDS by spotřebovalo s prskáním poslední zbytky paliva a přešlo do hvízdavého volného pádu. Loď, pilot a černý pasažér by se spojili při dopadu jako trosky kovu a plastiku, masa a krve, vraženi hluboko do země. Černý pasažér podepsal svůj rozsudek smrti v okamžiku, kdy se ukryl na lodi. Nesmělo mubýt dovoleno, aby vzal sebou několik dalších.

Podíval se opět na zrádnou bílou ručičku, pak se postavil. Co musí udělat, musí být nepříjemné pro oba. Čím dřív to bude za nimi, tím lépe. Přešel napříč kontrolní místností a zastavil se před bílými dveřmi.

"Vyjděte!" Jeho rozkaz byl drsný a nečekaný mezi hučením motorů.

Zdálo se mu, že slyší šelest skrytého pohybu uvnitř skladu, pak neslyšel nic. Představil si černého pasažéra, jak se tiskne do jednoho rohu, má náhle obavy z následků svého činu a jeho sebejistota se vypařuje.

"Řekl jsem ven!"

Slyšel, že se černý pasažér pohnul, aby ho uposlechl, a čekal s očima ostražitě upřenýma na dveře a s rukou blízko blasteru u boku.

Dveře se otevřely a černý pasažér jimi vyšel s úsměvem:

"Dobrá, vzdávám se. A co teď?"

Byla to d í v k a .

Bez hlesu na ni zíral, jeho ruka poklesla od blasteru a pochopení toho, co vidí, na něj zapůsobilo jako těžký a neočekávaný fyzický úder. Černý pasažér nebyl muž - byla to mladá dívka, stojící před ním obutá do lehkých sandálků, vršek její kadeřavé hlavy mu sahal sotva k ramenům. Zavanula od ní lehká, sladká vůně parfému a její usmívající se tvář byla otočena tak, že se na něj dívaly nebojácné a nic netušící oči, jak čekala na odpověď.

Co teď? Kdyby byla otázka položena hlubokým, vyzývavým mužským hlasem, mohl by na ni odpovědět akcí, rychlou a efektivní. Odebral by pasažérovi identifikační disk a přikázal by mu, aby vlezl do přechodové komory. Kdyby odmítl splnit příkaz, použil by blasteru. Nemohlo to trvat dlouho, za minutu by tělo bylo vypuštěno do vesmíru - kdyby to byl muž.

Vrátil se k pilotnímu sedadlu a pokynul jí, aby se posadila na krabicovitý kryt kontrolních jednotek motoru, které byly umístěny u stěny vedle něj. Poslechla, jeho mlčení donutilo její úsměv, aby se proměnil na provinilý výraz štěněte, které bylo nachytáno při něčem nepatřičném a ví, že bude potrestáno.

"Stále jste mi to neřekl," řekla, " provinila jsem se, tak co se mi teď stane? Budu muset platit pokutu, nebo co?"

"Jak jste se sem dostala?" zeptal se. "Proč jste se ukryla na tonhle EDS?"

"Chtěla jsem vidět bratra. Je s vládní výzkumnou expedicí na

Wodenu a už jsem ho neviděla deset let, od té doby, co opustil Zemi a stal se členem expedice."

"A kam jste letěla se Stardustem?"

"Na Mimir. Čeká tam na mě zaměstnání. Můj bratr celou dobu posílal peníze nám - tátovi, mámě a mě, a platil lingvistický kurs, který jsem navštěvovala. Absolvovala jsem ho dříve, než se čekalo, a dostala jsem nabídku místa na Mimir. Vím, že by trvalo téměř rok, než Gerry skončí práci na Wodenu, aby se mohl podívat na Mimir, a to je to, proč jsem se schovala ve skladovacím prostoru. Jsme jenom dva sourozenci - Gerry a já - a já jsem ho neviděla tak dlouho. Nechtěla jsem čekat další rok, když ho můžu vidět ted, i když vím, že jsem tím porušila nějaké předpisy.

Vím, že jsem tím porušila nějaké předpisy. Svým způsobem nemohla být viněna z neznalosti zákona. Pocházela ze Země a nepochopila, že zákony na kosmické hranici musí být nutně stejně nelítostné jako prostředí, které je zrodilo. Aby byli varováni takoví jako je ona před svou neznalostí hranic, byl na dveřích vedoucích do sekce Stardustu, kde byly umístěny EDS, nápis jasný pro všechny a hlásající:

NEPOVOLANÉ OSOBY VSTUP ZAKÁZÁN !!

"Ví váš bratr o tom, že jste pasažérkou na Stardustu?"

"Ano, samozřejmě. Poslala jsem mu telegram o svém absolvování a o tom, že letím na Stardustu na Mimir už měsíc předtím, než jsem opustila Zemi. Už přes rok vím, že bude přemístěn na Mimir. Bude povýšen, bude převelen na Mimir a nebude se muset účastnit celoročních výprav v terénu, jako ted."

Na Wodenu byly dvě různé výzkumné skupiny, zeptal sě:

"Jak se jmenuje?"

"Cross - Gerry Cross. Je ve skupině Dva - to je jeho adresa. Znáte ho?"

Skupina Jedna žádala o sérum, skupina Dva byla o osm tisíc mil dále, napříč Západním mořem.

"Ne, nikdy jsem se s ním nesetkal," řekl, pak se otočil k přístrojové desce a snížil brzdění na zlomek g. Věděl, že tím nemůže změnit rozsudek, ale udělal jedinou věc, která mohla oddálit konec. Změnu bylo možné vnímat tak, jako by lod náhle poklesla. Nedobrovolný pohyb překvapení dívku napůl zvedl z jejího sedadla.

"Ted letíme rychleji, ne?" zeptala se. "Proč to děláme?"

Řekl jí pravdu: "Abychom na nějakou dobu uštřili palivo."

"Chcete tím říct, že ho moc nemáme?"

Udložil odpověd, kterou jí musel dát, otázkou: "Jak se vám podařilo ukrýt se v lodi?"

"Prostě jsem vešla dovnitř, když se na mě nikdo nedíval," řekla. "Právě jsem si procvičovala svou gelanéštinu s domorodou dívkou, která uklízí v Kanceláři lodních zásob, když někdo přišel s příkazem, aby byly dopraveny zásoby pro výzkumný tým na Wodenu. Vklouzla jsem dovnitř právě ve chvíli, když lod byla připravená, těsně předtím, než jste přišel vy. Bylo to okamžité rozhodnutí ukrýt se jako jako černý pasažér, abych mohla vidět Gerryho - a podle toho, jak se na mě přísně díváte, nejsem si jista, zda to bylo rozumné rozhodnutí."

"Ale budu výstavní kriminálník - a budu vězněm?" Znovu se na něj usmála. "Nechci zůstat nic dlužná. Umím vařit a zašívat šaty pro všechny, umím dělat různé užitečné věci, dokonce znám i trochu ošetřování nemocných."

Zbývala ještě jedna otázka: "Věděla jste, jaké zásoby si expedice vyžádala?"

"Ne, proč? Myslím, že vybavení, které potřebují ke své práci."

Proč jen nemohla být mužem s nějakým nízkým motivem? Utečencem před spravedlností, který by se chtěl ukrýt na novém světě, oportunistou, hledajícím transport na nové kolonie, odkud by si mohl odvézt zlaté rouno, potřeštěnec s nějakým posláním?

Pravděpodobně jednou za život mohl pilot EDS nalézt takového čer-

ného pasažéra na své lodi. Perverzní muže, muže podlé a egoisty, brutální a nebezpečné muže - ale nikdy předtím usmívající se, modrooká dívku, která chce zaplatit pokutu a pracovat za to, aby mohla vidět svého bratra.

Otočil se k přístrojové desce a přepnul vypínač, který zajišťoval spojení se Stardustem. Volání mohlo být zbytečné, ale dokud nevyčerpal tuhle jedinou mizivou naději, nemohl ji vzít a vyhodit do turniketu, jako by to mohl udělat se zvířetem - nebo s mužem. Zdržení zatím nemohlo být nebezpečné, dokud EDC brzdila jen zlomkem g.

Z komunikátoru se ozval hlas. "Stardust. Identifikujte se a pokračujte."

"Barton, EDS G 11. Stav nouze. Dejte mi velitele Delharta."

Bylo slyšet zmatené hlasy, jak žádost probíhala příslušnými kanály. Dívka ho pozorovala a už se neusmívala.

"Chcete jim přikázat, aby se pro mě vrátili?" zeptala se znovu.

Komunikátor cvaknul a ozval se vzdálený hlas říkající : "Veliteli, EDS žádá..."

"Vrátí se pro mě?" znovu se zeptala. "Přece jen neuvidím svého bratra?"

"Bartone?" ozval se z komunikátoru otupělý nevrlý hlas velitele Delharta. "Jaký je stav nouze?"

"Černý pasažér," odpověděl.

"Černý pasažér?". V otázce zazněl lehký údiv. "To je dost neobvyklé, ale proč tohle nouzové volání? Objevil jste ho v době, kdy nemohlo vzniknout žádné významné nebezpečí a předpokládám, že jste informoval lodní záznamy, aby mohli být uvědomění jeho nejbližší příbuzní."

"To je to, proč jsem vámmusel zavolat. Černý pasažér je stále na palubě a okolnosti jsou tak rozdílné..."

"Rozdílné?" přerušil ho velitel netrpělivým hlasem. "Jak mohou být rozdílné? Víte, že máte limitovanou zásobu paliva, taky znáte zákon, stejně jako já: Jakýkoliv černý pasažér odhalený na EDS musí být vyhozen přes palubu bezprostředně po jeho odhalení."

Bylo slyšet, jak se dívka prudce nadechla.

"Co tím myslí ?!"

"Černý pasažér je dívka."

"Co?!"

"Chce vidět svého bratra. Je to ještě dítě a nevěděla, co vlastně dělá."

"Chápu." Z velitelova hlasu zmizela všechna přísnost. "Takže mě voláte v naději, že já můžu něco dělat?" Aniž čekal na odpověď, pokračoval: "Je mi to líto - nemůžu udělat vůbec nic. Křižník musí dodržet časový harmonogram - nezávisí na tom život jedné osoby, ale mnoha lidí. Vím, co cítíte, ale jsem bezmocný. Musíte to překonat. Spojím vás s Lodními záznamy."

Komunikátor přešel do lehkého šumu a pilot se otočil k dívce. Seděla předkloněná na svém sedátku, téměř ztuhlá, její oči rozšířené úlekem.

"Co tím myslel - že to musíte překonat? Vyhodit mě... překonat to... co tím myslel? Jak to znělo ... to nemohl mít na mysli. Co tím myslel... co tím opravdu myslel?"

Zbývalo jí příliš málo času k tomu, aby měla uklidňující lež větší cenu než kruté zklamání.

"Myslel to tak, jak to znělo."

"Ne!!" Uhnula od něj, jako kdyby ji uděřil, jednu ruku zvednutou, jako by se před ním bránila a pevná neochota uvěřit v jejích očích.

"Musí to tak být."

"Ne. Vy žertujete - jste šílený! To nemůžete myslet vážně!!"

"Je mi líto." Promluvil k ní pomalu, jemně. "Měl jsem vám to říci dřív - měl jsem, ale musel jsem nejdříve udělat, co se dalo, musel

jsem zavolat Stardust. Slyšela jste, co velitel řekl."
"Ale to nemůžete - jestli mě přinutíte, abych opustila loď, tak zemřu."
"Já vím."
Pátrala v jeho tváři a neschopnost uvěřit opouštěla její oči, pomalu se měnila v čirou hrůzu.
"Vy - víte?" Vyslovila slova zvlášť, hluše a překvapeně.
"Vím. Musí to být."
"Vy to myslíte vážně - vy to opravdu myslíte vážně." Přitiskla se ke zdi, malá a ochablá jako hadrová panenka a všechen protest a nevíra zmizely. "Uděláte to - způsobíte, abych zemřela?"
"Je mi to moc líto," řekl znovu. "Nikdy nebudete vědět, jak moc je mi to líto. Ale musí se to stát a žádný člověk ve vesmíru to nemůže změnit."
"Způsobíte,abych zemřela, a já jsem neudělala nic, proč bych měla zemřít - nic jsem neudělala..."
Přikývl, hluboko a unaveně. "Vím, že jste nic neudělala, dítě. Vím že ne..."
"EDS." Komunikátor se ozval jasně a kovově. "Zde jsou lodní záznamy. Předejte nám veškeré informace subjektova identifikačního štítku."
Zvedl se ze židle a stál nad ní. Svírala okraje sedadla, její vzhůru otočená tvář byla bílá pod hnědými vlasy a zbarvené rty vyvstávaly jako krvavě rudý Kupidův luk.
"Teď?"
"Chci váš identifikační disk," řekl.
Pustila okraj sedátka a namáhavě našla řetízek na krku, na kterém byl upevněn identifikační disk, nechrabanýma a třesoucíma se prstama. Sáhl dolů a uvolnil za ni závěr, pak se vrátil s diskem ke svému sedadlu.
"Tady jsou data: identifikační číslo T 837..."
"Okamžik," přerušily ho záznamy. "Musí se to samozřejmě vyplňovat na šedou kartu, že?"
"Ano."
"A čas exekuce?"
"Ten vám sdělím později."
"Později? To je zcela nesprávné, čas subjektovy smrti se vyžaduje předtím, než..."
S úsilím udržel klidný hlas. "Pak to uděláme tímhle zcela nesprávným způsobem - nejdřív dostanete údaje z disku. Subjekt je dívka a poslouchá všechno, co se říká. Jste schopný to pochopit?"
Na druhém konci bylo náhlé, téměř šokované ticho, pak Záznamy řekly chabě: "Promiňte. Pokračujte."
Začal číst údaje z disku, četl je pomalu, aby oddálil nevyhnutelné, snažil se jí pomoci tím, že jí poskytne co nejvíce času k tomu, aby se mohla vzpamatovat z první hrůzy a dojít ke smíření a rezignaci.
"Číslo T 8374 lomeno Y 54. Jméno : Marilyn Lee Cross. Pohlaví: ženské. Datum narození: 7.července 2160. JE JÍ TEPRVE OSMNÁCT. Výška: 53. Váha 110. TAK LEHKÁ! ALE DOST NA TO, ABY OSUDOVĚ ZMĚNILA HMOTNOST TAKOVÉ BUBLINY SE SLABOU SKOŘÁPKOU, JAKÁ JE EDS. Vlasy: hnědé. Oči: modré. Konstituce: štíhlá. Krevní skupina: O. BEZVÝZNAMNÁ DATA. Určení: přístavní město Mimir. BEZCENNÁ DATA..."
Skončil a řekl: "Zavolám vás později," pak se znovu otočil k dívce. Opírala se o zeď a pozorovala ho slepým a fascinovaným pohledem.
"Čekají, až mě zabijete, že? Chtějí, abych zemřela, že? Vy a všichni na křižníku chcete, abych zemřela?" Pak se bezbarvost vytratila z jejího hlasu a ozvala se hlasem polekaného a zoufalého dítěte. "Všichni chtějí, abych zemřela a já jsem nic neudělala. Nikomu jsem neublížila - jenom jsem chtěla vidět svého bratra."
"Není to tak, jak si myslíte - vůbec to tak není," řekl. "Nikdo to tak nechce, nikdo by to nedopustil, kdyby bylo v lidských silách to změnit."

"Tak proč to tak je? Nerozumím tomu. Proč?"

"Tato loď veze serum proti horečce Kala skupině Jedna na Wodenu. Jejich vlastní zásobu sera zničilo tornádo. Skupina Dva - ve které je váš bratr, je vzdálená osm tisíc mil napříč Západním oceánem a helikoptéry nemohou takovou vzdálenost překonat, aby dopravily pomoc. Horečka je stoprocentně smrtelná, pokud nedostanou serum včas, a šest mužů z První skupiny zemře, pokud je loď nedostihne podle plánu. Tyhle malé lodi vždy dostávají množství paliva, které sběží postačí ke splnění jejich úkolu. Když zůstanete na palubě, přidáte svou hmotnost k hmotnosti lodi a to způsobí vyčerpání paliva dříve, než se loď dostane na zem. Pak se loď rozbije a vy a já zemřeme a stejně tak šest mužů, kteří čekají na serum."

Trvalo celou minutu, než promluvila, a jak vážila svá slova, tupý výraz zmizel z jejích očí.

"Tak je to?" zeptala se nakonec. "Jen že loď nemá dostatek paliva?"

"Ano."

"Mohu odejít sama nebo mohu s sebou vzít několik dalších - je to tak?"

"Je to přesně tak."

"A nikdo nechce, abych zemřela?"

"Nikdo."

"Potom možná - jste si jistý, že se stím nedá nic dělat? Pomohli by mi lidé, kdyby mohli?"

"Každý by vám chtěl pomoci, ale neexistuje nic, co by mohli udělat. Udělal jsem jedinou věc, kterou jsem mohl udělat, když jsem zavolal Stardust."

"A ten se nemůže vrátit - ale můžou tam být ještě jiné křižníky, ne? Neexistuje žádná naděje, že by tam mohl někde někdo být, kdo by mohl něco udělat, aby mi pomohl?"

Naklonila se dopředu, jak žádostivě čekala na jeho odpověď.

"Ne."

Slovo padlo jako kapka vody na chladný kámen a dívka se opět opřela o zeď, naděje a očekávání opustily její tvář.

"Jste si jist - víte, že jste si jist?"

"Jsem si jist. Není tu žádný jiný křižník do vzdálenosti čtyřiceti světelných let, není tam nic a nikdo to nemůže změnit."

Sklopila oči do klína a začala kroutit záhyb sukně mezi prsty. Neříkala nic, jak se její mysl přizpůsobovala krutému poznání.

Bylo to tak lepší. Když zmizela naděje, mohl zmizet i strach. Když zmizela naděje, přicházela rezignace. Potřebovala čas a mohla ho mít jen tak málo. Jak mnoho?

EDS nebyly vybaveny zařízením ochlazujícím trup, jejich rychlost musela být dostatečně snížena před vstupem do atmosféry. Teď však brzdili jen 0,1 g a blížili se k cíli daleko větší rychlostí, než s jakou komputery počítaly. Když Stardust vypustil EDS, byl docela blízko Wodenu. Jejich současná rychlost zkracovala vzdálenost každou vteřinu. Existoval kritický bod, kterého měli brzo dosáhnout. V něm musel obnovit brzdění. Až tak učiní, hmotnost dívky se bude násobit velikostí zpomalení a stane se tak faktorem velké důležitosti, faktorem, se kterým komputery nepočítaly, když stanovovaly potřebné množství paliva pro EDS. Dívka musí opustit loď dříve, než začne brzdění, neexistovalo jiné východisko. Kdy to nastane - jak dlouho ji mohl nechat na palubě?

"Jak dlouho tu mohu zůstat?"

Nedobrovolně sebou škubl při slovech, která zněla jako ozvěna jeho vlastních myšlenek. Jak dlouho? Nevěděl, musel se zeptat lodních komputerů. Každá loď EDS dostávala určité množství rezervního paliva pro překonání nepříznivých atmosferických podmínek a dosud bylo spotřebováno relativně málo paliva. Paměťové bunky komputerů stále obsahovaly data odpovídající původnímu stanovenému kursu. Tato data nes-

měla být vymazána, dokud loď EOS nedosáhla svého cíle. Stačilo pouze dát počítačům nová data: hmotnost dívky a přesný čas, ve kterém snížil brzdění na 0,1 g.

"Bartone!" Hlas velitele Delharta zazněl z komunikátoru v okamžiku, kdy otevřel ústa, aby zavolal Stardust. "Zkontroloval jsem si u Záznamů, že jste ještě nedokončil své hlášení. Snížil jste brzdění?"

TAK VELITEL VÍ, CO SE SNAŽÍM UDĚLAT.

"Brzdím intenzitou 0,1 g," odpověděl. "Snížil jsem brzdění v sedmnáct padesát a hmotnost navíc je 110 liber. Chtěl bych zůstat na 0,1 g tak dlouho, jak komputery uznají za vhodné. Zadáte jim to?"

Odporovalo to předpisům pro EOS pilota dělat jakékoliv změny kursu nebo stupeň brzdění, které stanovily komputery, ale velitel se o přestupku nezmínil, ani se nezeptal na příčinu. Nebylo nutné, aby se ptal. Nestal by se kapitánem mezihvězdného křižníku, kdyby nebyl inteligentní a nerozuměl povaze člověka. Pouze řekl: "Předám vám Komputery."

Komunikátor ztichl, pilot a dívka čekali a žádný z nich nepromluvil. Neměli by čekat dlouho, komputery mohly dát odpověď ihned po položení dotazu. Nové hodnoty nakrmily ocelový žaludek první paměťové banky a lektrické signály proudily složitými okruhy. Občas zacvakalo relé, pootočilo se jemné kolečko, ale byly to hlavně elektrické impulsy, které nalézaly odpověď. Beztvaré, bezmyšlenkovité, neviditelné, určující s absolutní přesností jak dlouho může ještě žít bledá dívka vedle něj. Pak pět malých kovových segmentů v druhém oddílu v rychlé sérii zatukalo přes psací pásku a druhý ocelový žaludek vyplivl proužek papíru s odpovědí. Chronometr na přístrojové desce ukazoval 18.10, když velitel znovu promluvil.

"Obnovíze brzdění v 19.10."

Podívala se na chronometr a pak se rychle odvrátila. "To je... kdy musím jít?" zeptala se. Přikývl a ona znovu sklopila oči do klína.

"Musím vám předat korekce dráhy," řekl velitel. "Obyčejně bych něco takového nemohl dovolit, ale chápu vaše postavení. Neexistuje nic, co bych kromě toho mohl udělat, kromě toho, co jsem už udělal, a vy se neodchýlíte od těchto nových instrukcí. Dokončíte hlášení v devatenáct deset. Teď uvádím korekce dráhy."

Přečetl mu je hlas nějakého neznámého technika a pilot je poznamenal na blok připnutý k okraji kontrolní desky. Jak viděl, měla by nastat období, až se přiblíží atmosféře, kdy brzdění bude 5g - při pěti g se stodeset liber měnilo na pětset padesát.

Technik skončil a pilot ukončil spojení krátkým potvrzením příjmu. Pak po chvilkovém zaváhání natáhl ruku a vypnul komunikátor. Bylo 18.13 a až do 19.10 neměl, co by hlásil. Do té doby se mu zdálo beztaktní dovolit ostatním slyšet, co může dívka říkat ve své poslední hodině.

Začal kontrolovat údaje přístrojů, procházel je zbytečně pomalu. Dívka si musila zvyknout na okolnosti a neexistovalo nic, čím by jí v tom mohl pomoci, slova sympatií to mohla jen odložit.

Bylo 18.20, když se vymanila ze své strnulosti a promluvila: "Tak takhle to se mnou musí být?"

Otočil se k ní. "Teď rozumíte, ne? Nikdo by něco takového nemohl dopustit, kdyby to mohl změnit."

"rozumím," řekla. Do tváře si jí vrátila trochu barva a rtěnka už nevyvstávala tak zářivě rudě. "Není tu dost paliva, abych mohla zůstat. Když jsem se schovala na tuhle loď, dostala jsem se do něčeho, o čem jsem nevěděla a teď za to musím zaplatit."

Cítila nenávist k tomu zákunu vytvořeném člověkem, který hlásal VSTUP ZAKÁZÁN, ale trest nevytvořil ani nežádl člověk a byl to trest, který člověk nemohl odvolat. Fyzikální zákon říkal : množství paliva

n bude pohánět EDS hmotnosti m bezpečně k cíli určení a druhý fyzikální zákon hlásal: množství paliva n nebude pohánět EDS s hmotností m + x bezpečně k cíli určení.

EDS poslouchala jen fyzikální zákony a žádná míra lidské sympatie nemohla změnit druhý zákon.

"Ale já se bojím. Nechci zemřít - ne teď. Chci žít a nikdo nedělá nic, aby mi pomohl, všichni mě nechávají být a chovají se tak, jako by se mi nic nemělo stát. Musím zemřít a nikomu to nevadí."

"Všem to vadí," řekl."Mě, veliteli a úředníkovi v Lodních záznamech, všech se nás to dotýká a každý z nás udělal to málo, co mohl, aby vám pomohl. Nestačilo to - nebylo to skoro nic - ale bylo to všechno, co jsme mohli udělat."

"Není dost paliva - tomu nerozumím," řekla, jako kdyby neslyšela jeho slova. "Ale já kvůli tomu musím zemřít. Já, sama..."

Jak pro ni muselo být těžké přijmout skutečnost. Nikdy neznala nebezpečí smrti, nikdy nepoznala prostředí, kde životy lidí mohou být tak křehké jako mořská pěna vrhaná proti skalnatému pobřeží. Patřila na jemnou Zemi. do té bezpečné a mírumilovné společnosti, kde mohla být mladá a veselá a smát se se sobě podobnými, kde život byl vzácný a dobře střežený a kde vždy existovala jistota, že nastane zítřek. Patřila k tomuto světu měkkého větru a teplého slunce, hudby a měsíčního svitu a jemných způsobů a ne na tvrdou, drsnou hranici.

"Jak se mi to mohlo stát, tak hrozně rychle? Před hodinou jsem byla na Stardustu a letěla jsem na Mimir. Teď Stardust letí beze mne a já musím zemřít a nikdy už neuvidím Gerryho a mámu a tátu - nikdy už nic neuvidím."

Zaváhal a uvažoval, jak by jí to mohl vyscětlit, aby tomu mohla skutečně porozumět a aby se necítila být obětí bez příčiny kruté nespravedlnosti. Nevěděla, jaká hranice je, uvažovala v termínech bezpečné Země. Hezké dívky na Zemi nebyly vyhazovány přes palubu, proti tomu tam existoval zákon. Na Zemi by její neštěstí zaplnilo noviny a rychlé černé lodi Patroly by závodily o její záchranu. Každý, všude, by mohl vědět o Marylin Lee Crosové a nikdo by nelitoval jakéhokoliv úsilí, aby jí zachránil život. Ale tady nebyla Země a nebyly tu ž žádné lodi Patroly, pouze Stardust, který se jim vzdaloval mnohonásobnou rychlostí světla. Nebyl tu nikdo, kdo by jí mohl pomoci, zítra se z novin nemohla usmívat žádná Marylin Lee Crossová. Marylin Lee Crossová mohla být pouze palčivou vzpomínkou pilota EDS a jménem na šedé kartě v Lodních záznamech.

"Je to tu jiné, není to tu jako na Zemi," řekl. "Není to tak, že to nikomu nevadí, je to tak, že nikdo nemůže nic dělat, aby pomohl. Hranice jsou velké a kolem jejich obvodu jsou roztroušené kolonie a výzkumné expedice tak řídce a tak daleko od sebe. Například na Wodenu je jenom šestnáct mužů - šestnáct mužů na celém světě. Výzkumné výpravy, hlídkové posádky, malé první kolonie - všichni bojují proti cizímu prostředí, pokoušejí se vytvořit cestu těm, kdo je budou následovat. Prostředí bojuje proti nim a ti, kdo jdou první, obvykle dělají chybu jen jednou. Na obvodu hranice nejsou žádné záruky bezpečnosti, nemůžou být, dokud nejsou nové světy zkrocené a osídlené. Dokud lidé musí platit za své chyby a nikdo jim nepomůže, protože tu nikdo není, kdo by jim pomohl."

"Letěla jsem na Mimir," řekla. "Nevěděla jsem nic o Hranici, jenom jsem letěla na Mimir a to JE bezpečné."

"Mimir je bezpečný, ale vy jste opustila křižník, který vás tam dopravoval."

Na chvíli znovu ztichla. "Zezačátku to bylo tak pěkné, na lodi jsem měla plno místa, měla jsem šanci brzo vidět Gerryho... nevěděla jsem nic o palivu, nevěděla jsem, co se mi může stát..."

Její slova dozněla a pilot se otočil k obrazovce, nechtěl se na ní dívat, jak se probojovávala černou hrůzou strachu k chladné šedi smíření.

Woden byl koulí, obalenou modrou mlhou atmosféry, plaval ve vesmíru na pozadí mrtvé černě poseté hvězdami. Velká hmota Manningova kontinentu se roztahovala jako gigantické hodinové sklíčko ve Východním oceánu, zatímco západní polovina Východního kontinentu byla stále viditelná. Podél pravé strany globu běžela ostrá linie stínu a Východní kontinent mizel, jak se planeta otáčela kolem své osy. Před hodinou byl vidět ještě celý kontinent, teď už tisíce mil přešli tenkou linií stínu do noci, která ležela na druhé polovině světa. Temný modrý bod byl Lotosové jezero, které se blížilo do stínu. Tam někde blízko jižního okraje měla skupina Dva svůj tábor. Brzo tam měla nastat tma, a rychle po příchodu noci rotace Wodenu kolem své osy měla odsunout stanici Dva mimo dosah lodního rádia.

Měl by jí to říci dříve, aby mohla mluvit se svým bratrem, dokud není pozdě. Svým způsobem mohlo pro ně být lepší kdyby to nedělali, ale nebylo na něm, aby o tom rozhodoval. Pro každého z nich poslední slova mohla být něčím, co by si podrželi a ochraňovali, něčím, co mohlo řezat jako čepel dýky, ale co bylo nekonečně vzácným pro zapamatování, pro několik jejích krátkých okamžiků života a pro zbytek jeho života.

Stiskl tlačítko, kterým mohl na stínítku promítnou souřadnicovou síť a s využitím známého průměru planety určit vzdálenost, kterou musí jižní výběžek Lotosového jezera urazit, než zmizí z radiového dosahu. Bylo to přibližně dvěstě mil - třicet minut a chronometr ukazoval 18.30. Když vzal v úvahu chybu odhadu, ne pozdějinež v 19.05 otáčení Wodenu odřízne bratrův hlas.

Podél levé s rany světla se začal objevovat okraj Západního kontinentu. Ve vzdálenosti čtyř tisíc mil Západním kontinentem na pobřeží Západního oceánu ležel tábor skupiny Jedna. Bylo to právě západní moře, kde se zrodilo tornádo, udeřilo s takovou zuřivostí na tábor a zničilo polovinu jejich prefabrikovaných staveb, včetně té, kdy byly uloženy zdravotnické zásoby. Před dvěma dny tornádo neexistovalo, nebylo ničím víc než jemnými masami vzduchu venku nad chladným Západním oceánem. Skupina Jedna prováděla svou obvyklou rutinní práci a nevěděla o hromadění mas vzduchu venku na moři, nebyla si vědoma síly, kterou sjednocení pl dilo. Udeřila na jejich tábor bez varování - hřmící, řvoucí zkáza, která se snažila zničit vše, co před ní leželo. Prošla a zanechala za sebou spoušť. Zničila práci měsíců a odsoudila šest mužů k smrti a pak, jako by její poslání bylo naplněno, znovu se rozplynula do lehkých mas vzduchu. Ale přes svůj smrtící účinek neničila ani se zášti, ani s úmyslem. Byla to slepá a nemyslící síla, poslouchající zákony přírody a sledovala by stejný směr, i kdyby lidé nikdy neexistovali.

Existence vyžadoval řád a řád tu existoval - přírodní zákony, nevyvratitelné a nezměnitelné. Lidé se mohli naučit je používat, ale nemohli je změnit. Obvod kruhu byl vždy pí krát průměr a žádná lidská věda ho nemohla učinit jiným. Kombinace chemikálie A s chemikálií B za podmínek C vždy produkovala reakci D. Zákon gravitace byl danou rovnicí a nedělal rozdíly mezi pádem lístku a těžkopádným kroužením dvojnásobných hvězdných systémů.

Proces nukleární konverze poháněl křižníky, které nesly lidi ke hvězdám, stejný proces v podobě movy mohl zničit svět stejně efektivně. Zákony existovaly a vesmír se jím podroboval. Podél hranic byly nahromaděny všechny síly přírody a občas zničily ty, kteří se jimi probojovávali ze Země. Muži na hranicích dávno pochopili úplnou zbytečnost proklínání sil, které byly slepé a hluché, marnost vyhlížení k nebesům při prosbě o milosrdenství, protože hvězdy v Galaxii ve svém dvěstě milionů let trvajícím koloběhu byly neodchylně kontrolovány stejnými zákony, které neznaly nenávist ani soucit.

Lidé na hranicích to věděli, ale jak to může plně pochopit dívka ze Země? Množství paliva n nedovede EDS s hmotností m + x bezpečně

k cíli určení. Pro něj, pro jejího bratra a pro ordiče byla mladou dívkou s milou tváří, pro zákony přírody byla x, nechtěným faktorem v chladné rovnici.

Znovu se na sedátku nekl dně pohnula: "Mohu napsat dopis? Chci napsat mámě a tátovi a ráda bych mluvila s Gerrym. Můžete mě nechat, abych si s ním promluvila rádiem?"

"Pokusím se s ním spojit," řekl.

Zapnul přijímač pro běžný vesmír a stiskl signální tlačítko. Někdo na signál odpověděl téměř okamžitě.

"Halo? Jak je to s vámi - je EDS na cestě?"

"Já nejsem ze skupiny Jedna, zde je EDS," řekl. "Je tam Gerry Cross?"

"Gerry? On a dva osttní ráno odletěli helikoptérou a ještě se nevrátili. Už skoro zapadá slunce. Měl by se co nejdříve vrátit - nejpozději za hodinu."

"Můžete mě rádiem spojit s jeho helikoptérou?"

"Hmmmm. Už dva měsíce je to mimo provoz - nějaké tištěné spoje se poškodily a nové nemůžeme obstarat, dokud se tu nazstaví další křižník. Je to něco důležitého - špatná zpráva nebo co?"

"Ano - je to velmi důležité. Když se dostaví, pošlete ho co nejdříve k vysílači."

"Uděláme to, jeden mládenec počká na ploše s autem. Můžu ještě něco udělat?"

"Ne, myslím, že je to vše. Sežente ho co nejdříve a dejte mi vědět."

Vytočil hlasitost nameximum tak, aby nevyřadil funkci signálního bzučáku a odepnul blok papíru od palubní desky. Odtrhl pruh se svými letovými instrukcemi a podal jí blok společně s tužkou.

"Raději také napíšu Gerrymu," řekla, když je přebírala. "Může se stát, že se včas nevrátí do tábora."

Začala psát, prstama ještě nedohrabanýma a nejistýma podle toho, jak držela tužku a její špička se chvěla v přestávkách mezi psaním. Otočil se zpěz k obrazovce a zíral na ní, aniž ji vnímal.

Bylo to malé osamělé dítě, snažící se říci své poslední sbohem, a měla by jim vylít své srdce. Musela jim vypovědět, jak moc je má ráda a aby se příliš nermoutili, že to bylo něco, conakonec potká každého a že se nebojí. To poslední mohlo být lží, kterou mohli odhalit mezi skákajícími, nerovnými řádky, malá lež z milosti, která mohla jejich bolest ještě znásobit.

Její bratr byl na hranici a měl by to pochopit. Nemohl nenávidět pilota EDS proto, že jí nezabránil v odchodu, i když pochopení nemohlo zmírnit šok a bolest ze ztráty sestry. Ale ostatní, její otec a matka, to nemohli pochopit. Žili na Zemi a uvažovali v domenzích těch, kteří nikdy nežili tam, kde život visel na tenkém, tenkém vlásku. Co si mohli pomyslet o neznámém pilotu, který ji poslal na smrt?

Mohli ho nenávidět s chladnou a hrozivousilou, ale ve skutečnosti to nehrálo roli. Nikdy je nemohl vidět a poznat. Měl pouze vzpomínky, Která by mu to připomněly, mohl se bat pouze mocí, kdy mohla do jeho snů přijít modrooká dívka v sandálcích, aby znovu zemžela.

Mračil se na obrazovku a snažil se vyvést své myšlenky na méně emocionální kanály. Neexistovalo nic, čím by jí mohl pomoci. Nevědomky se odsoudila k pokutování zákonem, který nerozeznával ani nevinnost, ani krásu, byl neschopný sympatie nebo schovívavosti. Lítost byla n logická - ale přesto, mohlo jí vědomí o tom, že je zbytečná, odstranit?

Náhle se zarazila, jako by se pokoušela najít správná slova, která jim chtěla sdělit, pak tužka pokračovala ve svém šeptání po papíře. Bylo 18.37, když složila dopis nadvakrát a napsala na něj jméno. Začala psát další, dvakrát se při tom díval na chronometr, jako by se bála, že černá ručička může dojít ke kritickému bodu dříve, než dokon-

čí dopis. Bylo 18.45, když ho složila jako první dopis a napsala na něj jméno a adresu.

Podala mu dopisy: "Postaráte se o ně a obstaráte obálky a známky?"

"Samozřejmě." Vzal jí je z ruky a uložil je do kapsy své šedé košile uniformy.

"Nelze je odeslat dříve, dokud se tu nezastaví další křižník a Stardustu to bude dlouho trvat, než jim o mě řekne,že?" zeptala se. Pokýval hlavou a dívka pokračovala. "Tyhle dopisy jsou díky tomu na jedné straně málo důležité, ale na druhé straně jsou velice důležité - pro mě a pro ně."

"Vím to a rozumím tomu, postarám se o ně."

Podívala se na chronometr a pak zrátka na něj. "Vypadá to, že se pohybuje stále rychleji,ne?"

Neřekl nic, nepřišel na nic, co by mohl říci a dívka se zeptala: "Myslíte, že se Gerry vrátí včas do tábora?"

"Myslím, že ano. Říkali, že by se měl co nejdříve vrátit."

Začala kutálet tužku mezi dlaněmi tam a zpět.

"Doufám, že se vrátí včas. Cítím se tak hrozně, jsem zničená a chci slyšet jeho hlas a možná se nebudu cítit tak sama. Jsem zbabělá, ale nemohu si pomoci."

"Ne," řekl. "Nejste zbabělá. Bojíte se, ale nejste zabělá."

"To je rozdíl?"

Pokýval hlavou. "To je velký rozdíl."

"Cítím se tak sama. nikdy jsem se tak dosud necítila, tak jako bycj byla úplně sama a nikoho nezajímalo, co se mnou je. Dosud tu byl vždy táta a máma a moji přátelé kolem mne. Mám spoustu přátel - a v noci, než jsem odlétala, jsme měli večírek na rozloučenou."

Vzpomínala na přátele, hudnu a smích - a na obrazovce mizelo ve stínu Lotosové jezero.

"Pro Gerryho je to stejné? Myslím tím, kdyby udělal chybu, mohl by pro to umřít, také sám a s nikým, kdo by mu pomohl?"

"Všude podél hranic je to stejné, vždycky to bude stejné, dokud budou hranice existovat."

"Gerry nám to neřekl. Říkal, že mu platí dobře a stále nám domů posílal peníze, protože malý obchod mého otce stačil sotva na holé živobytí, ale nikdy nám neřekl, že je to takové."

"Neřekl vám, že jeho práce je nebezpečná?"

"No - řekl. Zmiňoval se o tom, ale my jsme to nepochopili. Vždy jsem si myslela, že nebezpečí na hranici je něčím, co je docela legrace, vzrušující dobrodružství, jako trojrozměrné filmy."

Na tváři se jí na okamžik objevil lehký úsměv. "Ale tak to není, že?"

"Není to vůbec stejné, protože když je to reálné, nemůžete vstát a jít domů, když film skončí."

"Ne," řekl,"ne, to opravdu nemůžete."

Její pohled přelétl z chronometru na dveře vzduchového uzávěru, pakdolů na tužku a papír. Lehce změnila svou pozici, položila je vedle sebe na sedátko a natáhla jednu nohu trochu dopředu. Poprvé uviděl, že nemá vegánské sandálky, ale jen levnou imitaci. Drahá vegánská kůže byla nahrazena nějakým zrnitým plastikem, místostříbrných spon pozlacené železo, drahokamy z barevného skla. OTCŮV MALÝ OBCHOD NÁM SOTVA STAČIL K HOLÉMU ŽIVOBYTÍ -

V druhém járu musela opustit vysokou, aby mohla navštěvovat kurs lingvistiky, který by jí umožnil stát na vlastních nohou a pomoci bratrovi živit rodiče, vydělávat příležitostne po škole, co se dalo. Její osobní vlastnictví na Stardustu mohlo být dovezeno zpět jejím rodičům - nemohlo mít velkou cenu ani zabírat na zpáteční cestě moc místa.

"Není tu..." zarazila se, a pilot se na ní tázavě podíval.

"Není tu zima?" zeptala se téměř omluvně. "Nezdá se vám, že je tu chladno?"

"Zdá, proč?" řekl. Viděl na hlavním teploměru, že je v místnosti

normální pokojová teplota. "Ano, je tu chladněji, než by mělo být."

"Přála bych si, aby se Gerry vrátil zpět, než bude příliš pozdě. Opravdu si myslíte, že se vrátí, neříkáte to jen proto, abyste mě uklidnil?"

"Myslím, že se vrátí - říkali, že to bude docela brzo." Na obrazovce už Lotosové jezero mizelo ve stínu, kromě slabého proužku západního okraje a bylo zřejmé, že přehnal ve svých odhadech dobu, po k kterou by mohla mluvit se svým bratrem. I když nerad, řekl jí: "Jeho tábor bude za pár minut mimo radiový dosah, je naté části Wodenu, která je ve stínu," ukázal jí na stínítko, " a rotace Wodenu ho odsune mimo dosah. Pokud přijde, nebude moc času - dost času, než se odmlčí. Přál bych si, abych proti tomu mohl něco dělat - zavolal bych hned, kdybych mohl."

"Ne tak dlouho, jak dlouho tu můžu zůstat?"

"Obávám se, že ne."

"Pak..." Napřímila se a podívala se směrem ke vzduchovému uzávěru s pevnou rozhodností. "Pak půjdu, jak bude Gerry mimo dosah, nemůžu už pak déle čekat - nemám, proč bych čekala."

Opět neměl, co by na to řekl.

"Možná bych neměla čekat vůbec. Možná, že jsem sobecká - možná by pro Gerryho bylo mnohem lepší, kdybyste mu to prostě řekl až potom." V tom, jak to říkala, zněla nevyslovená prosba, aby to odmítl a pilot řekl: "Určitě by nechtěl, abyste to udělala, abyste na něj nepočkala."

"Tam, kde je, se už stmívá, ne? Má před sebou celou dlouhou noc, a rodiče ještě nevědí, že se nebudu moci vrátit zpět, jak jsem jim slíbila. Způsobila jse, že každý, koho má_m ráda, bude nešťastný,ne? Nechtěla jsem - neměla jsem to v úmyslu."

"Nebyla to vaše chyba," řekl. "Vůbec to nebyla vaše chyba. Budou to vědět. Pochopí to."

"Nejdřív jsem se bála umřít, bylajsem zbabělá a myslela jsem jenom na sebe. Teď vidím, jak to bylo sobecké. Na umírání není hrozné to, že odejdu, ale že už je nikdy neuvidím, nikdy jim nebudu moci říci, že vím o obětech, které přinášeli, aby udělali můj život šťastnějším, že vím o všem, co pro mě udělali a že je mám mnohem raději, než jsem jim kdy řekla. Nikdy jsem jim z toho nic neřekla. Takové věci se neříkají když jste mladý a celý život je před vámi - bojíte se, aby to neznělo sentimentálně a hloupě.

Ale je to takový rozdíl, když musíte zemřít - přejete si, abyste jim to býval řekl, dokud jste mohl, litujete všech malých špatností, které jste kdy udělal nebo jim řekl. Přál byste si říci jim, že jste nechtěl zranit jejich city a aby pamatovali na to, že jste je měl daleko raději, než jste jim dal najevo."

"Nemusíte jim tohle říkat," řekl. "Budou to vědět - vždy to věděli."

"Jstesi jistý?" zeptala se. "Jak si můžete být jistý? Mojí blízcí jsou pro vás cizinci."

"Kdekoliv jste, lidská podstata a lidská srdce jsou stejná."

"A budou vědět to, co chci, aby věděli - že je mám ráda?"

"Vždy to věděli a mnohem lépe, než byste mohla vypovědět slovy."

"Pamatuju se na věci, které pro mě udělali a jsou to maličkosti, které se mi teď zdají důležité. Jako Gerry - poslal mi k mým šestnáctým narozeninám náramek s rubíny. Byl krásný - a musel ho stát celou měsíční výplatu. Ale přesto si ho pamatuju daleko víc pro to, co udělal té noci, když mé kotě přejeli na ulici. Bylo mi teprve šest roků a on mě držel v pažích a utíral mi slzy a říkal mi, abych neplakala, že Hedvánek odešel jenom na chviličku, jen na tak dlouho, aby si mohl koupit nový kožíšek a že hned ránu bude u mé postele. Věřila jsem mu a přestala plakat a usnula jsem a zdálo se mi o mém kotátku, jak se vrátilo. A když jsem se ráno vzbudila, v nohou mé postele byl Hedvábek s úplně novým bílým kožíškem, zrovna takovým,

jaký Gerry řekl, že bude.

Uběhlo ještě hodně času, než mi máma řekla, že Gerry vytáhl obchodníka se zvířaty z postele ve čtyři hodiny ráno a když ten začal kvůli tomu řvát, řekl mu, že buď půjde dolů a hned mu prodá bílé kotě, nebo že mu zlomí vaz."

"Jsou to vždycky maličkosti, podle kterých si pamatujete lidi, všechny maličkosti, které dělají, protože je chtějí udělat pro vás. Udělal jste to samé pro Gerryho a pro své rodiče, spoustu věcí, které jste sama zapomněla, ale které oni nikdy nezapomenou."

"Doufám, že jsem to udělala. Chtěla bych, aby si mě tak pamatovali."

"Budou."

"Přeju si..." polkla. "Způsob jakým umřu - chtěla bych, aby na to namysleli. Četla jsem o lidech, kteří zemřeli ve vesmíru - jejich vnitřnosti popraskané a explodované, plíce mezi zubama pak, chvíli potom, úplně vysušení a beztvární a hrozně ošklivi. Nechtěla bych, aby na mě mysleli jako na něco mrtvého a hrozivého."

"Jste jejich vlastní, jejich dítě a sestra. Nikdy na vás nemohou myslet jinak, než by jste chtěla vy, tak, jak vás naposled viděli."

"Pořád se bojím," řekla. "Nemůžu si pomoci, ale nechci, aby to Gerry věděl. Jestli se brátí včas, budu se chovat, jako bych se vůbec nebála a..."

Signál bzučáku ji přerušil prudce a rozkazovačně.

"Gerry!" vyskočila na nohy. "To je Gerry, zrovna teď!"

Otočil knoflíkem a zeptal se: "Gerry Gross?"

"Ano." odpověděl její bratr, v jeho odpovědi znělo napětí. "Špatné zprávy - co to je?"

Odpověděla místo něj, stála těsně za ním a naklonila se dolů směrem ke komunikátoru., její ruka spočívala malá a chladná na jeho rameni.

"Halo, Gerry." Pouze lehké chvění zradilo střeženou nenucenost jejího hlasu. "Chtěla jsem tě vidět..."

"Marylin!" Ve způsobu, jakým vyslovil její jméno, zaznělo náhlé a kruté pochopení. "Co děláš na EDS?"

"Chtěla jsem tě vidět," řekla opět. "Chtěla jsem tě vidět, tak jsem se ukryla na téhle lodi..."

"Ty ses na ní ukryla?"

"Jsem černý pasažér... Nevěděla jsem, co to může znamenat..."

"Marylin!!" Byl to výkřik muže, který vyvolává svou beznaději a zoufalství někomu, kdo už od něj navždy odešel. "Co jsi to udělala?"

"Já... to ne..." Její klid se zlomil a chladná ruka konvulsivně sevřela pilotovo rámě. "Ne, Gerry...já jsem tě jen chtěla vidět, nechtěla jsem ti ublížit. Prosím Gerry, neber si to tak..."

Něco teplého a mokrého mu káplo na zápěstí a pilot vyklouzl z křesla, pomohl do něj dívce a sehnul mikrofon k ní.

"Neber si to tak - nepřipusť, abych se cítila takhle..."

Zavzlykání, které se snažila zadržet, jí sevřelo krk a její bratr k ní promluvil. "Neplač, Marylin." Jeho hlas byl náhle hluboký a nekonečně jemný a všechna bolest z něj zmizela. "Neplač - nesmíš to udělat. Je to v pořádku, miláčku, všechno je v pořádku."

"Já..." Její spodní ret se zachvěl a kousla sedo něj.

"Nechci, abys to tak cítil - jenom jsem chtěla, abychom si řekli sbohem, protože za chviličku budu muset odejít."

"Jistě, samozřejmě. Tak to bude, sestřičko. Nechtěl jsem, aby to tak vyznělo." Pak se ton jeho hlasu změnil na rychlý a urgentní požadavek. "EDS - volal jste Stardust? Prověřil jste si sitoaci s Komputery?"

"Volal jsem Stardust před hodinou. Nemůže se vrátit a do vzdálenosti čtyřiceti světelných let nejsou žádné jiné křižníky, nemáme dost paliva."

"A jste si jistý, že komputery dostaly správné údaje - jste si vším jistý?"

"Ano - myslíte, že bych to dopustil, kdybych si nebyl jistý?"

"Udělal jsem všechno, co jsem mohl. Kdyby teď existovalo něco, co bych mohl ještě udělat, udělal bych to."

"Pokoušel se mi pomoci, Gerry." Její spodní ret se už nechvěl a krátké rukávy její blůzky byly mokré, jak si jimi utírala slzy. "Nikdo mi nemůže pomoci a já už nebudu plakat a všechno bude s tebou v pořádku, i s mámou a tátou, že ano?"

"Ano, to jistě bude. Nějak to uděláme."

Bratrův hlas přicházel stále slabší a slabší a pilot vytočil hlasitost na maximum / "Začíná sedostávat mimo dosah," řekl jí. "Za minutu ztratíme spojení."/

"Přestávám tě slyšet, Gerry," řekla. "Dostáváš se mimo dosah. Chtěla jsem ti říci - ale teď nemůžu. Musíme se tak brzo rozloučit - ale možná tě opět uvidím. Možná k tobě přijdu ve tvých snech s culíky ve vlasech a budu plakat, protože kotě v mém náručí bude mrtvé, možná budu dutykem vánku, který ti něco šeptá, jak prolétá kolem, možná budu jedním s těch skřívánků se zlatými křidélky, o kterých jsi mi vyprávěl, a uzpívám si pro tebe svou hloupou hlavičku, možná, někdy, budu něčím, co nebudeš moci vidět, ale vždy budeš vědět, že jsem vedle tebe. Tak na mě vždycky mysli, Gerry, vždycka tak a ne - ne jinak."

Umlčená do šepotu otáčením Wodenu, dolétla zpět odpověď:

"Vždy takhle, Marylin - vždycky tak a nikdy jinak."

"Náš čas vypršel, Gerry, musím teď jít. Sbo.." Její hlas se přetrhával v půli slova a její ústa sesnažila zkroutit v pláči. Stiskla si ústa pevně rukou a když opět promluvila, její slova zněla čistě a pravdivě: "Sbohem, Gerry."

Slabě a nevýslovně palčivě a vášnivě zazněla poslední slova z chladného kovu komunikátoru:" Sbohem, sestřičko..."

Seděla nehybně v tichu, které nastalo, jako kdyby poslouchala ozvěny světa, který zmizel, pak se otočila od komunikátoru ke vzduchovému uzávěru a pilot stlačil před sebou černou páčku. Vnitřní dveře přechodové komory se prudce rozevřely a odhalily malou komůrku, která na ni čekala. Dívka do ní vešla.

Šla se vztyčenou hlavou a hnědé kadeře jí padaly na ramena, její bílé sandálky kráčely tak jistě a pevně, jak zlomková gravitace jen dovolila a zlacené spony blýskaly malými světélky modrých a červených krystalků. Nechal jí jít samotnou a nepohnul se, aby jí pomohl, protože věděl, že by to tak nechtěla. Vstoupila do přechodové komory a otočila se k němu, pouze divoký puls na krku prozrazoval prudký tlukot jejího srdce.

"Jsem připravená," řekla.

Zvedl páčku a dveře vklouzly zpátky a uzavřely bariéru mezi nimi, uzavírajíc jí v černé a úplné temnotě v posledním okamžiku jejího života. Cvaklo to, jak zaklapl uzávěr a pilot škubl dolů rudou páčkou. Loď se lehce zachvěla, jak vzduch vyrazil z přechodové komory, stěna slabě zavibrovala, jako by něco při průchodu bouchlo o venkovní dveře, pak nebylo nic a loď padala klidně. Zvedl červenou páčku, aby opět zavřel prázdnou přechodovou komoru a otočil se pryč a odešel k pilotnímu křeslu pomalými kroky starého a unaveného muže.

Když se posadil zpět do křesla, stiskl signální tlačítko komunikace pro normální vesmír. Neozvala se odpověď, také žádnou neočekával. Její bratr bude muset přečkat noc, dokud rotace Wodenu neumožní spojení se skupinou Jedna.

Dosud nenastal čas k obnovení brzdění a pilot čekal, zatímco loď bez konce padala společně s ním a motory jemně předly. Viděl, že bílé ručička ukazující teplotu skladového prostoru je opět na nule. Chladná rovnice byla vyvážená a on byl na lodi sám. Něco neztvárného a ošklivého se od něj rychle vzdalovalo, ale prázdná loď ještě

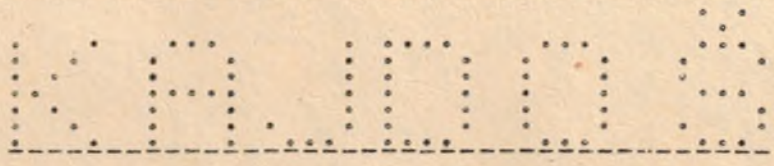
žila přítomností dívky, která nic nevěděla o silách, které nezabíjely ani s nenávistí ani se zlomyslností. Skoro se zdálo, že dívka stále sedí zdivočelá a vyděšená v kovové krabici vedle něj a její slova znějí znevokojivě jasnou ozvěnou v prázdnu, které po sobě zanechala:

Neudělala jsem nic, zač bych měla zemřít - nic jsem neudělala.....

Z anglického originálu Tom Godwin: The Cold Equations ze sborníku Best SF Three, vydaného nakladatelstvím Faber and Faber, London ,
přeložil Pavel AGANOV

Václav

V Ý H L E D Y A A U T O Ř I současné "science-foction" / tzv. "západní" větve/

Před třiceti lety se v Anglii vyprávívala tato nejkratší duchařská povídka: "Poslední živý člověk světa s povzdechem usedl do židle... V tom kdosi zazvonil." Dnes bychom tento "gag" už nenazvali nejkratší duchařskou povídkou, ale nejkratší "science-fiction" A ruka, která by sáhla po tlačítku onoho zvonku, by nebyl hnát kostlivé příšery z onoho světa, ale kovový prst robota...

O zvláštním druhu literatury zvaném science-fictione nebo, jak jej milovníci tohoto čtení v anglosaských zemích nazývají - zkráceně "sci-fi", tj. "sáj-fáj", bylo již napsáno velmi mnoho. Někdy ve formě vážného zamyšlení, většinou tak trochu obranně, trochu shovívavě, trochu přezíravě. Prostě vážná literatura se k tomuto vetřelci tvářila dostidlouho nevšímavě. Ano, ještě poté, co už vetřelec řádil v jejích vlastních řadách a péry autorů vážné literatury samé.

Mám dojem, že vše spočívá na nedorozumění. Dnes, kdy ve světě vyvstaly plejády velkých mistrů sci-fi, je dosti těžké uvěřit, že byly doby, kdy se na tento druh literatury hledělo jako na lepší rodokaps. A přitom je nutno si s jistou pietou připomenout, že první

Od tohoto čísla začíná náš fanzin přetiskovat články V,Kajdoše o SF, které byly publikovány v časopisu VTM, roč.1967, čísla 17-26. Materiál poskytl člen SFK VÚMS BC Vladimír PASTRŇÁK, jemuž tímto děkujeme. Redakce

díla tohoto druhu u nás vyšla kupodivu právě pod ozdobou těch krvavě červených obálek.

Dnes už je nám jasné, že spisovatel, který píše sci-fi, musí kromě řemeslné fachy znát mnohem víc. A musí to být velký spisovatel a velký básník. Není tedy náhodou, že největší jméno české literatury mezi dvěma válkami - Karel Čapek - je současně jedním z největších jmen moderní sci-fi. Da můžeme směle říci, že těžiště jeho díla spočívá právě v této oblasti.

Setkáváme se ovšem i s názory, že Čapkovo dílo jde za hranice sci-fi, že je svým dosahem daleko přerůstá. Ve skutečnosti sci-fi prakticky nemůže nic přerůstat, protože její náměty sahají do neznáma okolo nás, rozbijejí naivní clonu pověr a směšných generalizací, které visí na představivosti moderního člověka jako síť pavučin. Je pak pochopitelné že čím lepší spisovatel, tím lepší sci-fi. Jinými slovy - neexistuje dobrá či špatná literatura, ale dobří a špatní spisovatelé. To platí i pro sci-fi.

Vědeckofantastický příběh dnešních dnů - a to jak "západního" tak i "východního" typu - sám klade otázky a sám si dává odpovědi. A podle jednotlivých tvůrců jsou to odpovědi moudré a překvapující, nebo hloupé a nudné. A je ukvapené odsuzovat sci-fi jako literární druh, jestliže některé jeho díla jsou jenom kovbojky nebo umně nalakovaný nános ideologie. Protože tak jako činy prozrazují nás, tak prozrazují díla své autory.

Termín "s c i e n c e - f i c t i o n" znamená v překladu vědecký příběh nebo vědecká myšlenka. Už tyto neobratné tvary naznačují, jak těžko se pro tento žánr hledá vhodný český přepis. V poslední době převažuje tvar vědeckofantastický román, novela, povídka, příběh. Není to příliš šťastný termín. Předně proto, že přesně nevyjadřuje obsah pojmu, a za druhé proto, že je příliš dlouhý a plní ústa jako lepivé těsto. Špatně se s ním zachází.

Proč tedy science-fiction? Inu bylo to takhle: autorem názvu je Hugo G e r n s b a c k , Američan, a ten použil - jako je to v USA obvyklé - nejkratší složeniny, jaká byla po ruce. Pro nás by byl vhodnější termín utopický román, povídka, novela, příběh, protože je dostatečně širokovýznamný, aby pod svá ochranná křídla skryl veškeré odnože a výhonky této "nové" literatury. Jiné řešení je, ponechat "sájns-fikšn" tak jak je, a jaksi ho do češtiny adaptovat.

Ale ať už novému žánru propůjčíme jakékoli jméno, zůstane vždycky tím, čím je. Podle orientálního polofilozofického žertíku je to s ním jako s otázkou "Jak vypadá slon?" Odpověď zní: "Ne, neumím slona popsat, ale poznám ho, až ho uvidím."

Líbivá je definice známého autora a pořadatele povídek sci-fi Briana A l d i s s e , podle kterého sci-fi pojednává o čemkoli, co se nestalo. Může to být něco, co se může s velkou pravděpodobností stát, nebo naopak něco, co se s velkou pravděpodobností stát nemůže. V každém případě to záleží na "kdyby" a pravidla hry jsou taková, že v obou případech je na autorovi, aby čtenáře přesvědčil, že se to stát může. Jestliže se nepokouší to dokázat, pak nejde o čistou sci-fi, ale o fantastiku - a to Anglosasové rozlišují dostatečně přesně.

Začátky anglosaské sci-fi patří dnes již historii nebo - chcete-li - ke klasice tohoto žánru. Zmínili jsme se již o Hugo Gernsbackovi, jemuž patří otcovství názvu. Tento poměrně málo známý autor vydal svůj první utopický román RALF 124C41 PLUS již v roce 1911.

V dalším vývoji nelze opominout postavu, která zalidnila klukovský svět dvacátých let sériemi dobrodružných a fantastických románů v rozsahu, jak se to málokdy podaří některému spisovateli. Je to Edgar Rice B u r r o u g h s , známý především svým nekonečným seriálem TARZAN.

Nehledě na přírodovědecké, geografické a historické nesmysly, jimiž se to v jeho knihách jen hemží, je Burroughs muž, který stvořil literatuře s u p e r m a n a , ovšem dosti prostých rozměrů. I když Tarzan má mnoho společného s Mauglím z K i p l i n g o v y KNIHY DŽUNGLÍ, přece jen je jinak výrazně svůj - je to nepřemožitelný genius ocelových svalů a neobsáhlé mozkové kapacity. Vrhá se do každého nebezpečí, upadá do zajetí a nevyhnutelně uniká svým nepřátelům, takže čtenáři může klidně běhat mráz po zádech s příjemným vědomím, že stejně všechno dobře dopadne. A Tarzan nestárne - toto sice je neúmyslný, ale typický rys sci-fi, nicméně výrazný: šedesátiletý Tarzan skáče stejně čile se stromu na strom jako jeho syn a snacha.

Burroughs však nezůstává jen při zemi. Jeho fantazie jej unesla přes meziplanetární prostor k jiné planetě, krudému Marsu. A v tomto už se jeho knihy blíží sci-fi dokonale, i když nepoužívá chemického či jaderného paliva, nýbrž jakési skryté síly lidského mozku. A tak vznikl další seriál, podobný v zásadě Tarzanovi z rodu Opů, jenže kratší - místo osmi- deseti svazků Tarzanových dobrodružství zde autor vystačil s pěti - ale zato šťavnatými. Neomezovalo ho totiž tolik prozaické prostředí rodné planety a mohl si s fantazií vesele zahýřit na vzdáleném Marsu. Již názvy některých svazků - PRINCEZNA Z MARSU, VRAŽEDNÁ ŠACHOVNICE NA MARSU, MEČE NA MARSU - vyjadřují, o co v nich běží.

I tady je hrdinou superman, tentokrát nikoli z modré krve anglických lordů, ale z chlapácké krve amerických pionýrů - veterán z občanské války. I tady nakonec vše dobře dopadne a teče přitom množství červené, bílé a zelené krve - protože Mars je planeta nevídaných možností a Burroughs si dal pořádnou práci, aby ji pečlivě zmapoval. Jsou tu zelené nestvůry s mnoha údy, rostlinní lidé, kteří doslova pučí ze zad svých rodičů, sněhobílé gorily i uhlově černí domorodci - kupodivu vše s úžasnou civilizací. A ovšem i krásné princezny a ďábelsky démonické vládkyně, které touží po lásce čaského pozemšťana. A jako v Tarzanovi, i zde zachází Burroughs s přírodovědeckými a biologickými fakty s blaženou nevšímavostí. Připomeňme si dojemný obrázek Václava Č u t t y, který toto veledílo kdysi ilustroval. Obrázek znázorňuje hrdinu spolu s krásnou marťanskou princeznou na střeše jakéhosi mrakodrapu, kterak shlížejí naplod své lásky, který před nimi leží na železném košíku. Je to veliké vejce. Což není výmysl malířův...

V Burroughsovi se tedy setkáváme s dvojím charakteristickým rysem pozdějších sci-fi - dobrodružstvím na cizích planetách a s pojmem supermana - i když ne v biologicko-technickém smyslu.

Zajímavá jetřetí osobnost, dnes už klasik sci-fi - Howard Phillips L o v e c r a f t /1890-1937/. Tento spisovatel měl svým způsobem tragický osud. Obdivovatelé ho označují za posledního polyhistora - mluvil prý devíti jazyky, ovládal dokonal současnou fyziku, matematiku, astronomii, chemii, psychologii, archeologii, historii a kdovico ještě. A přitom žil a skončil jako redaktůrek pokoutního plátku v Nové Anglii s platem pětadvaceti dolarů měsíčně. Jeho knihy a povídky vyšly v milionových nákladech až po jeho smrti- roku 1937. Jen namátkou se zmiňuji o dílech V PROPASTI ČASU, BARVA Z PROSTORU, nejlepší je asi ŠEPTAJÍCÍ V TEMNOTÁCH. Je považován za mistra v líčení děsu. Naše planeta a její obyvatelé jsou líčeni jako nevědomé a nic netušící oběti gigantického experimentu jakýchsi superbytostí, které nás pozorují chladnýma očima vědců a ničí každého, kdo dá najevo, že o nich ví.

/pokračování v dalším čísle/

ODYSEA 2 - 2010

A.C. CLARKE

z anglického originálu A.C.Clarke - 2010 Odyssey two
vydaného nakladatelstvím Granada, Londýn překládají

Jana Jirásková, Jiří Bolech a Pavel Aganov

P Ř E D M L U V A

Román 2001: Vesmírná odysea byl napsán během let 1964-8 a publikován v červenci 1968, krátce po premiéře filmu. Jak jsem napsal v díle Ztracené světy roku 2001, oba projekty postupovaly současně, se zpětnou vazbou v obou směrech. Takto jsem získal nezvyklou zkušenost revidování rukopisu po shlédnutí záběrů natočených podle raněj-ší verze povídky - účinný, ale poněkud nákladný způsob psaní románu.

Výsledkem je mnohem bližší souběžnost mezi knihou a filmem než je obvyklé; ale jsou zde také velké rozdíly. V románu bylo místo určení kosmické lodi DISCOVERY Japetus, nejzáhadnější z mnoha Saturnových měsíců. Saturnův systém byl dosažen přes Jupitera. DISCOVERY se přiblížila k obrovské planetě a použila její ohromné geavitační pole k vytvoření "prokového" efektu k urychlení pro druhé kolo své cesty. Přesně ten samý manévr byl použit kosmickými sondami Voyager v roce 1979, když učinily první podrobný průzkum vnějších obrů.

Naprotitomu ve filmu Stanley Kubrick moudře zabránil zmatkům tím, že uložil třetí konfrontaci člověka s monolitem mezi měsíce Jupitera. Saturn byl ze scénáře vypuštěn úplně, ačkoliv Douglas Trumbull později použil odborných znalostí, které získal při natáčení k nafilmování bkroužkované planety ve vlastní produkci, Tichý běh.

Tehdy, v šedesátých letech, si nikdo neuměl představit, že průzkum měsíců Jupitera leží ne v příštím století, ale pouhých patnáct let dopředu. Zrovna tak nikdo nesnil o divech, které by zde mohly být nalezeny - ačkoli si nemůžeme být zcela jisti, že objevy dvojice Voyagerů budou jednoho dbe překonány dokonce ještě senzačnějšími objevy. Když byla Odysea 2001 napsána, Io, Europa, Ganymedes a Kalisto

byly pouhými špendlíkovými hlavičkami světla, dokonce i v nejvýkonějších teleskopech. Nyní jsou to pro nás světy, každý jedinečný, a jeden z nich, Io, je dokonce vulkanicky nejaktivnější těleso ve Sluneční soustavě.

Nicméně srovnáme-li potom jak film, tak kniha obstojí docela dobře ve světle těchto objevů, je úchvatné porovnat záběry Jupitera ve filmu se skutečnými snímky z kamer Voyagerů. Ale je jasné, že cokoliv bude psáno dnes, musí už brát v úvahu výsledky objevů z roku 1979: měsíce Jupitera už nadále nejsou nezmapovaným územím.

Ale je tu další, subtilnější, psychologický faktor, který by měl být vzat v úvahu. Odysea 2001 byla napsána v epoše před jedním z velkých předělů v historii lidstva. Jsme od ní navždy odděleni chvílí, kdy Neil Armstrong položil nohu na Měsíc. Datum 20.července 1969 bylo ještě půl desetiletí v budoucnosti, když jsme, Stanley Kubrick a já, začali přemýšlet o příslovečně dobrém vědeckofantastickém filmu/ jeho fráze/. Nyní se historie a fantazie neidděliteIně propletly.

Astronauté Apolla již viděli film, když odlétali k Měsíci. Posádka Apolla 8, jež se o vánocích 1968 stala prvními lidmi, kteří spatřili na vlastní oči odvrácenou stranu Měsíce, mi sdělila, že měli pokušení hlásit rádiem objevení velkého černého monolitu; bohužel realismus zvítězil.

Později došlo k několika tajuplným případům, téměř věrně napodobujícím události z mého díla. Nejdivnější ze všech byla sága Apolla 13 v roce 1970.

Jako dobré znamení byl řídící modul, který je příbytkem posádky, pokřtěn Odyssea. Právě před explozí kyslíkové nádrže, která způsobila nezdar poslání, si posádka pouštěla melodii Zarathustry od Richarda Strause, nyní všeobecně ztotožněnou s filmem. Okamžitě po ztrátě energie Jack Swigert volal rádiem řídící středisko: "Houstone, měli jsme problém." Slova, která HAL použil k astronautu Franku Poolovi při podobné příležitosti byla: "Promiňte za přerušené veselí, ale máme problém."

Když byla později zpráva o Apollu 13 publikována, úředník NASA, Tom Paine mi poslal kopii a poznamenal pod Swigertovými slovy: "Právě jak jsi vždy říkal, že to bude, Arture." Ještě mám velmi divný pocit, když se zamýšlím nad touto celou řadou událostí - téměř, vskutku, jako kdybych sdílel určitou odpovědnost.

Další shoda je méně vážná, ale stejně zarážející. Jeden z technicky nejnádhernějších záběrů ve filmu byl ten, v kterém Frank Poole byl ukázán, jak běží kolem dokola po kruhové dráze obrovské centrifugy, udržován na místě "umělou gravitací" vytvořenou její rotací.

Téměř o dekádu později si posádka úspěšného Skylabu uvědomila, že jeho konstrukteři je vybavili podobným tvarem. Kruh skladovacích kabin tvořil jasný kruhový pás kolem interiéru stanice. Avšak Skylab nerotoval, ale to neodradilo jeho vynalézavé obyvatele. Objevili, že mohou běhat dokola po té dráze, právě jako myši v zavěšené kleci, a tím vytvořit vizuálně dojem[1] nerozeznatelný od záběru v 2001[2]. A televizí odvysílali celé cvičení na Zemi / musím jmenovat doprovázející hudbu?/ s komentářem: "Toto by měl vidět Stanley Kubrick." Jak to má správně být, viděl to, protože jsem mu poslal televizní záznam. /Nikdy jsem ho nedostal zpět, Stanley používá krátkou černou díru jako plnící systém./.

Nicméně ještě jedno spojení mezi filmem a skutečností je kresba velitele projektu Apollo - Sojuz, kosmonauta Alexeje Leonova "Blízko Měsíce". Poprvé jsem jí viděl v roce 1968, když byla 2001 promítána na konferenci Spojených národů pro Mírové využití vesmíru. Okamžitě po promítnutí podotkl Alexej ke mně, že jeho pojetí / na straně 32 knihy Leonova a Sokolova "Hvězdy nás očekávají" vydané v Moskvě 1967/ ukazuje přesně stejné seřazení jako na počátku filmu: Země vycházející za Měsícem a Slunce, vycházející za nimi oběma. Jím podepsaná skica kresby nyní visí na zdi mé pracovny, další podrobnosti viz kapitola 12.

Snad je toto vhodné místo pro uvedení totožnosti dalšího a méně známého jména objevujícího se na těchto stránkách: Hsue- shen Tsien. V roce 1936 s velkým Theodorem von Karmánem a Krankem J. Malinou, doktor Tsien založil Guggenheimovu aeronautickou laboratoř Kalifornského ústavu pro techniku /GALCIT/ - přímého předka Pasadenské laboratoře tryskových pohonů. Byl také prvním Goddardovým profesorem v Caltechu a velmi přispěl k výzkumu amerických raket během čtyřicátých let dvacátého století. Později v jedné z nejhanebnějších epizod USA, v McCarteovském období, byl uvězněn na základě vymyšlených obvinění o bezpečnosti, když si přál vrátit se do své rodné země. Po poslední dvě dekády byl jedním z vůdců čínského raketového programu.

Nakonec je zde zvláštní případ "oka Japetova", kapitola 35 v 2001. Zde popisuju objev astronauta Bowmana na Saturnově měsíci: "nádherný bílý ovál asi čtyřicet mil dlouhý a dvěstě široký...dokonale symetrický...a tak ostře ohraničený, že vypadá téměř...nakreslený na tváři malého měsíce..." Po přiblížení se Bowman přesvědčil,

že " jasná elipsa posazená proti tmavému pozadí satelitu bylo obrovské prázdné oko, zírající na něj, jak se přibližuje..." později si povšiml "drobné černé skvrny, přesně uprostřed", která se ukázala být monolitem.

Nu a když Voyager vysílal první fotografie Japeta, tak vskutku odhalil velký, jasněohraničený bílý ovál s drobnou černou skvrnkou uprostřed. Carl Sagan mi neodkladně poslal přetisk s Laboratoře tryskových pohonů s tajemnou poznámkou: "Myslím na tebe..." Nevím, zda se mi má ulevit anebo mám být zklamán tím, že Voyager 2 nechal tuto záležitost otevřenou.

Nevyhnutelně proto příběh, který se chystáte číst, je něco mnohem složitějšího než pokračování prvního románu - nebo filmu. Kde se tyto liší, držel jsem se filmové verze, avšak více mi záleželo na vytvoření této knížky jako samostatné a tak přesné, jak je možné ve světle běžných znalostí.

Které, samozřejmě, budou ještě jednou zastaralé do roku 2001.

Arthur C. Clarke
COLOMBO
SRI LANKA
LEDEN 1982

TELESKOP

1. SETKÁNÍ V OHNISKU

Dokonce i v tomto metrickém věku to byl tisícistopý, a ne třistametrový, teleskop. Obrovská číše mezi horami byla již zpoloviny zastíněná, jak tropické slunce pomalu klesalo k odpočinku, ale trojúhelníkový anténní blok, zavěšený vysoko nad středem, se ještě třpytil. Ze země, daleko odtud, by jen bystré oči zahlédly dvě lidské postavy ve visuté spleti nosníků, podpůrných kabelů a vlnovodů.

"Přišel čas," řekl dr. Dimitrij Moisevič svému starému příteli, Heywoodu Floydovi, "abychom si pohovořili o mnoha věcech. O botách, vesmírných lodích a pečetním vosku, ale hlavně o monolitech a špatně fungujících počítačích."

"Tak proto jsi mě odvolal z konference. Ne že bych byl proti - slyšel jsem Carla mluvit o Sety tolikrát, že to mohu přednášet sám. A výhled je zde opravdu fantastický. Víš, že po celou dobu, co jsem byl v Arecibo, jsem nikdy tady nahoře, na anténním systému, nebyl?"

"To je ostuda. Byl jsem tady už třikrát. Představ si - posloucháme zde celý vesmír - ale nás nemůže slyšet nikdo. Ale pojď si promluvit o vašem problému."

"Jakém problému?"

"Začneme tím, proč jsi odstoupil z předsednictva Národní rady pro astronautiku /NCA/."

"Neodstoupil, Havajská univerzita platí o něco víc."

"O.K. - neodstoupil. Měl jsi před nimi náskok. Po pvšech těch letech, Woody, ze mě nemůžeš dělat blázna a měl bys přestat to zkoušet. Kdyby ti nabídli NCA zpět právě teď, váhal by jsi?"

"Dobrá, starý kozáku. Co chceš vědět?"

"Zaprvé. Ve zprávě, kterou jste po dlouhém popotahování nakonec vydali, je mnoho nejasností. A to ani nemluvím o nezákonném utajení, s kterým vaši lidé vykopali monolit v kráteru Tycho..."

"To nebyla moje myšlenka."

"To rád slyším. Dokonce ti věřím. A oceňujeme, že nyní dovolíte každému zkoumat tu věc, i když jste to samozřejmě měli udělat na prvním místě. Ale lépe pozdě než nikdy..."

Rozhostilo se chmurné mlčení, zatímco dva muži přemýšleli o černé záhadě na Měsíci, stále pohrdavě vzdorující všem zbraním, které na ni mohl zaměřit lidský důmysl. Potom ruský vědec pokračoval:

"V každém případě, ať je monolit v kráteru Tycho čímkoliv, za Jupiterem je něco mnohem zajímavějšího. Vždyť právě tam směřoval jeho signál. A tam se vaši lidé dostali do potíží. Je mi to líto, mimochodem, Frank Poole byl jediný, koho jsem znal osobně. Poznal jsem ho v roce 98 na kongresu IAF - zdálo se mi, že je to dobrý člověk."

"Díky. Všichni byli dobří lidé. Chtěli bychom vědět, co se jim stalo."

"Ať to bylo cokoliv, jistě uznáš, že se to nyní týká celého lidského rodu, nejenom USA. Nemůžete déle zneužívat své znalosti k hloupým národním výhodám,"

"Dimitriji, víš velice dobře, že tvoje země by udělala přesně to samé. A pomohl bys jí."

"Máš možná pravdu. Ale to je stará historie, jako vaše právě odešlá vláda, která byla odpovědna za celý zmatek. S novým prezidentem snad bude převládat moudřejší rada."

"Možná. Máš nějaké návrhy a nějaká oficiální nebo soukromá přání?"
"V tomto momentu zcela neoficiální. Politikové to nazývají průzkumný hovor. Také ho úplně popřu, když na to přijde."
"Docela správně. Pokračuj."
"O.K. - situace je taková: montujete DISCOVERY-2 na parkovací dráze tak rychle, jak jen to jde, ale nemůžetedoufat, že budete hotovi dříve než za tři roky, což znamená, že zmeškáte příští startovací okno..."
"Ani to nepotvrzuji, ani to nepopírám. Pamatuj, že jsem jenom skromný rektor univerzity na druhé straně světa od Astronautické rady."
"A tvůj poslední výlet do Washingtonu byla jen dovolená, abys mohl navštívit starého přítele, předpokládám. Pokračuji. Náš vlastní koráb ALEXEJ LEONOV..."
"Myslel jsem, že jej nazýváte GERMAN TITOV."
"Chyba, rektore. Stará dobrá CIA vás zase zklamala. Je to LEONOV, od posledního ledna. Mezi námi, dosáhne Jupitera nejméně rok před DISCOVERY."
"Toho jsme se obávali. Ale pokračuj."
"Protože moji šéfové jsou právě tak krátkozrací jako tvoji, chtějí jít do toho sami. Což znamená, že cokoliv jste měli chybně vy, může se stát i nám a budeme zpátky - nebo ještě hůř."
"Co si myslíte, že bylo špatně? Jsme právě tak zmateni jako vy. A neříkej mi, že jste neslyšeli vysílání Dave Bowmana."
"Samozřejmě slyšeli. I poslední: "Můj Bože, je to plné hvězd!" Dokonce jsme udělali stressovou analýzu jeho hlasového vzorku. Nemyslíme si, že měl halucinace. Snažil se popsat to, co doopravdy viděl."
"A jak si vysvětlujete Dopplerův posuv?"
"Také nás překvapil. Když jsme ztratili jeho signály, pohyboval se desetinou rychlosti světla. A dosáhl ji za méně než dvě minuty. Čtvrt milionu g!"
"Musel být okamžitě mrtev."
"Nebuď naivní, Woody. Vaše vysílače nejsou setrojeny tak, aby odolaly dokonce setině toho zrychlení. Jestli ony mohly přežít, tak mohl i Bowman - dokud jsme neztratili kontakt."
"Jenom ověřuji vaše dedukce. Vidím, že tápeme ve tmě jako vy. Tedy doufám."
"Styděl jsem se ti to říci, ale my si taky jenom hrajeme se spoustou bláznivých doměnek. Doposud žádná z nich, tuším, není ani zpoloviny tak bláznivá jako pravda."
V malých karmínových expozích mrkala výstražná navigační světla na vše okolo a tři štíhlé věže, držící anténní komplex, začaly zářit jako majáky na tmavnoucím nebi. Poslední červený paprsek Slunce zmizel za okolními pahorky. Heywood Floyd čekal na zelený záblesk, který nikdy neviděl. Ještě jednou byl zklamán.
"Tak Dimitriji," řekl, "přejděme k otázce. Na co narážíš?"
"V databance DISCOVERY musí být ohromné množství cenných informací, pravděpodobně se stále hromadí, přestože lod přestala vysílat. Rádi bychom je měli."
"Docela dobré. Ale když tam budete a LEONOV se s DISCOVERY setká, kdo vám zabrání, abyste na ní nemohli vstoupit a okopírovat vše, co budete chtít?"
"Nikdy jsem si nemyslel, že právě tobě budu muset připomínat, že DISCOVERY je území USA a každý neoprávněný vstup je pirátství?"
"Předpokládám, že kromě případu života a smrti, který by nebylo těžké naaranžovat. Konec konců, bylo by pro nás těžké zkontrolovat, co vaši chlapci dělali miliardu kilometrů daleko."
"Dík za zajímavý návrh, předám ho dál. Ale i kdybychom byli na palubě, trvalo by týdny, než bychom pochopili celý systém a přečetli všechny paměťové banky. Co já navrhuji, je spolupráce.Jsem přesvědčen, že je to ten nejlepší návrh, ale možná, že pro nás oba bude těžké prodat to našim příslušným šéfům."

"Chcete, aby jeden z našich astronautů letěl LEONOVEM ?"
"Ano - nejlépe inženýr specializovaný na systémy DISCOVERY. Jako ti, které cvičíte v Houstonu, aby vrátili loď zpátky."
"Jak tohle víte?"
"Nebesa, Woody, vždyť to bylo ve videotextu AWIATION WEEK nejméně před měsícem!"
"Jsem bez informací, nikdo mi neřekne, co bylo odtajněno."
"O to více důvodů strávit čas ve Washingtonu. Budeš za mnou stát?"
"Absolutně. Souhlasím s tebou stoprocentně. Ale..."
"Ale co?"
"Oba musíme jednat s dinosaury s mozky v ocase. Někteří z našich budou argumentovat: nechte Rusy, ať riskují své krky, ať spěchají k Jupiteru. Stejně tam budeme o pár let později - tak jaký spěch?"
Na anténním bloku bylo chvíli ticho, nehledě na slabé vrzání ohromných podpůrných kabelů, které držely zavěšený anténní blok stovky metrů nad zemí. Pak Moisevič pokračoval tak tiše, že se Floyd musel namáhat, aby ho slyšel: "Zkontroloval někdo později dráhu DISCOVERY?"
"To opravdu nevím, ale předpokládám,že ano. Proč se tím trápit? Je dokonale stálá."
"Opravdu? Dovol mi, abych ti netaktně připoměl trapnou nehodu z doby slavné NASA. Vaše první orbitální stanice - Skylab. Předpokládalo se, že zůstane nahoře nejméně desetiletí, ale neudělali jste správné výpočty. Vzhledem ke zvýšené sluneční činnosti byla vyšší hustota ionosféry a stanice se zřítila léta před stanovenou lhůtou. Jsem si jistý, že to pamatuješ, přestože jsi byl tehdy malý kluk."
"Bylo to v roce, kdy jsem promoval, ty to víš. Ale DISCOVERY není tak blízko, aby na ni mohlo působit zhuštění Jupiterovi ionosféry."
"Už jsem ti řekl dost na to, abych se opět dostal do vyhnanství na svou 'dačU'a ty by jsi mně příště možná nemohl navštívit. Tak jen upozorni vaše navigátory, aby dělali svou práci důkladněji, ano? A připomeň jim, že Jupiter má největší magnetosféru ve sluneční soustavě."
"Jasné. Mockrát díky. Ještě něco, než půjdeme dolů? Začínám mrznout."
"Neboj se, starý příteli. Co nejdřív to protlač do Washingtonu. Počkej nejdéle týden, neboť jak jsem přesvědčen, věci se stávají velmi, velmi horkými."

2. DŮM DELFÍNŮ

Každý večer před západem slunce připlouvají delfíni do jídelny. Jenom jednou od té doby, co Floyd obsadil rektorovu rezidenci, to porušili. Bylo to v den tsunami roku '05, která naštěstí ztratila mnoho ze své síly, než dorazila do Hilo. Příště, až by jeho přátelé nepřipluli jako podle jízdního řádu, naložil by rodinu do auta a zamířil na dálnici, která směřuje na Manua Key.
Ačkoliv byli okouzlující, musel připustit, že jejich rozpustilost byla občas na obtíž. Zámožného podmořského geologa, který navrhl dům, nikdy netrápilo, že bude mokrý, protože obvykle nosil plavky - nebo nic. Ale nezapomenutelnou se stala událost, kdy celá Univerzitní rada ve večerních oblecích, srkající koktejly poblíž bazénu, čekala na příjezd významných hostů z pevniny. Delfíni usoudili, ovšem chybně, že dostanou další jídlo. Takže návštěvník byl docela překvapen, když byl přivítán urousaným výborem ve špatně padnoucích županech a občerstvení bylo velice slané.
Floyd se často ptal sám sebe, co by si Marion asi myslelao jeho neobyčejném a krásném domu na útesu u Pacifiku. Moře neměla nikdy rádo a moře nad ní nakonec zvítězilo. Ačkoliv vzpomínky zvolna mi-

zely, stále si dokázal představit blýskající obrazovku, na níž poprvé četl slova: DR.FLOYD - NALÉHAVÉ A SOUKROMÉ. A potom řádky světélkujících písmen, které se okamžitě vtiskly do jeho mozku:

S LÍTOSTÍ OZNAMUJEME, ŽE LETADLO NA LINCE K52 LONDÝN - WASHINGTON SE ZŘÍTILO POBLÍŽ NEWFOUNLANDU. ZÁCHRANNÉ PRÁCE POKRAČUJÍ, ALE NENÍ NADĚJE, ŽE BY NĚKDO PŘEŽIL.

Nebýt osudné náhody, mohl být v tomto letadle. Několik dní skoro litoval, že ho ESA / Evropská agentura pro výzkum vesmíru/ zdržela v Paříži, že mu handrkování kvůli Solarisu zachránilo život.

A teď - měl novou práci, nový domov a novou ženu. Osud si i zde zažertoval. Vzájemné obvinování a vyšetřování kvůli misi k Jupiteru zničilo jeho washingtonskou kariéru, ale člověk jeho schopností není nikdy dlouho nezaměstnaný. Volnější tempo univerzitního života ho vždy více přitahovalo a kombinace s jedním z nejkrásnějších míst na světě se ukázala jako neodolatelná. Ženu, která měla být jeho druhou manželkou, potkal měsíc po jmenování, když spolu s davy turistů pozorovali ohnivou fontánu Kilauey.

S Karolínou poznal, že spokojenost je právě tak důležitá jako štěstí a má delší trvání. Byla dobrou nevlastní matkou dvěma Marioniným dcerám a dala mu Kryštofa. Navzdory rozdílu dvaceti let, rozuměla jeho náladám a dokázala ho zbavit jeho příležitostných depresí. Díky jí mohl nyní vzpomínat na Marion bez zármutku, i když ne bez smutku, který ho bude provázet po celý zbytek života.

Karolína házela rybu největšímu delfínovi - velký samec se jmenoval Svarback - když jemné pípání na Floydově zápěstí ohlásilo právě nastávající hovor, Přepnul tenký kovový pásek, aby potlačil tiché zvonění a předešel hlasitému a šel k nejbližšímu telefonu.

"Tady rektor. Kdo volá?"

"Heywood? Tady Viktor. Jak se máš?"

Ve zlomku sekundy proběhl Floydovou myslí celý kaleidoskop emocí. Nejprve mrzutost: jeho následník - a byl si jist, že hlavní viník jeho pádu - se nikdy nepokusil se s ním spojit od jeho odjezdu z Washingtonu. Pak přišla zvědavost: o čem s ním chce mluvi? Potom tvrdohlavá odhodlanost být tak neužitečný, jak jen to půjde. Pak stud z vlastní dětinskosti a nakonec vlna rozčílení. Viktor Millson mohl volat jenom z jediného důvodu.

Neutrálním hlasem, jaký jen mohl předvést, odpověděl:

"Nemohu si stěžovat, Viktore. Co máš za problém?"

"Je to jištěný obvod?"

"Ne, díky bohu. Už je nepotřebuji."

"Hm. No tak dobře. Vzpomínáš si na poslední projekt, který jsi řídil?"

"Já nezapomínám, zvlášť když mě astronautický podvýbor před měsícem povolal, abych znovu svědčil."

"Jistě, jistě. Skutečně se musím dostat k tomu, abych si přečetl tvé prohlášení, až budu mít chvíli čas. Ale byl jsem hrozně zaměstnán vyšetřováním a v tom je právě problém."

"Myslím, že všechno bylo přesně podle plánu."

"Naneštěstí je to tak. Nemůžeme dělat nic, abychom to urychlili. Dokonce i nejvyšší priorita znamená rozdíl jen několik týdnů. A t o z n a m e n á, ž e p ř i j d e m e p ř í l i š p o z d ě."

"Tomu nerozumím," řekl Floyd nevinně. "I když samozřejmě nechceme ztrácet čas, neexistuje žádný skutečně poslední termín."

"Teď existuje - existují. Jsou dokonce dva."

"Překvapuješ mě."

Pokud Viktor rozeznal nějakou ironii, ignoroval to. "Ano, exis-

tují dva pevné termíny - jeden vytvořený lidmi, druhý ne. Teď se ukazuje, že nebudeme první, kdo se dostane znovu na - hm - na scénu. Naši staří rivalové nás předstihnou přinejmenším o rok."

"To je špatné."

"To není to nejhorší. I kdyby tu žádná soutěž neexistovala, přijdeme příliš pozdě. Až se tam dostaneme, nebude tam nic."

"To je absurdní. Jistě bych o tom slyšel, kdyby Kongres zrušil gravitační zákon."

"Mluvím vážně. Situace není stabilní - nemůžu ti teď dát podrobnosti. Strávíš zbytek večera doma?"

"Ano," odpověděl Floyd a s jistým potěšením si uvědomil, že ve Washingtonu musé být dobře po půlnoci.

"Dobrá. Během hodiny dostaneš balíček. Zavolej mi hned, jak ho stihneš prostudovat."

"Nebude už příliš pozdě?"

"Ano, bude. Ale už jsme ztratili příliš mnoho času. Nechci ztrácet další."

Millson dodržel slovo. Přesně za hodinu doručil velkou zapečetěnou obálku nikdo menší než plukovník letectva. Zatímco Floyd četl její obsah, klidně seděl a povídal si s Karolínou. "Obávám se, že ji budu muset zase odnést, až skončíte," dodal vysoce postavený poslíček omluvně.

"To jsem rád," řekl Floyd, když se ukládal na své oblíbené čtenářské lehátko.

Obálka obsahovala dva dokumenty; první z nich byl velmi stručný. Bylo na něm razítko TOP SECRET, i když TOP bylo přeškrtnuto a oprava potvrzena třemi podpisy, zcela nečitelnými. Zřejmě to byl výtah z nějaké mnohem delší zprávy. Byl značně cenzurován a plný prázdných míst, která z něho dělala dost nepříjemné čtení. Naštěstí mohly být jeho závěry shrnuty do jediné věty: Rusové mohou dosáhnout DISCOVERY mnohem dříve než její pravoplatní majitelé. Protože to už Floyd věděl, obrátil se rychle k druhému dokumentu - i když ne dřív, než s uspokojením zaznamenal, že tentokrát je jméno uvedeno správně. Jako obvykle byl Dimitrij naprosto přesný. Následující pilotovaná expedice k Jupiteru měla cestovat na palubě kosmické lodi kosmonaut ALEXEJ LEONOV.

Druhý dokument byl mnohem delší a byl pouze důvěrný. Byl to návrh článku do SCIENCE, čekající na konečné schválení před publikací. Jeho zvučný titul zněl: "Kosmická loď DISCOVERY - anomálie oběžné dráhy."

Následoval tucet stránek matematiky a astronomických tabulek. Floyd je prolistoval, snažil se pochytit jejich tón, hledal stopu omluvy nebo alespoň rozpaků. Když skončil, byl donucen se usmát z čistého obdivu. Nikoho snad nemohlo napadnout, že pozemní sledovací stanice a počítače efemerid byly zaskočeny a že právě probíhá šílená kamufláž, Nepochybně budou padat hlavy a věděl, že Viktor Millson z toho bude mít radost - pokud nebude jedním z prvních, kteří půjdou. I když je nutno spravedlivě uznat, že Viktor protestoval, když Kongres zkrátil výdaje na sledovací síť. Možná ho to dostane z oprátky.

"Děkuji, plukovníku," řekl Floyd, když přestal listovat v papírech. "Docela jako za starých časů, když jsem měl klasifikované dokumenty. To je jediná věc, která mi nechybí,"

Plukovník opatrně vložil obálku do své brašny a aktivoval zámky.

"Dr. Millson by byl rád, kdybyste mu mohl zatelefonovat co nejdříve."

"Vím. Ale nemám jištěný telefon. za chvíli mi přijde důležitá návštěva a ani mě nenapadne, abych jel do vaší kanceláře v Hillo jen proto, abych řekl, že jsem si přečetl dva doklady. Řekněte mu, že jsem je pečlivě prostudoval a se zájmem čekám na další sdělení."

Na okamžik se zdálo, že plukovník začne argumentovat. Pak si to raději rozmyslel, upjatě se rozloučil a zasmušile vyšel do noci.

"Tak o co vlastně šlo?" zeptala se Karolína. "Nečekáme přece dnes večer žádnou návštěvu, důležitou ani jinou."

"Nesnáším, aby mně někdo postrkoval, zvláště když je to Viktor Millson."

"Vsadím se, že ti zavolá hned, jak dostane zprávu od plukovníka."

"V tom případě budeme muset vypnout video a napodobit nějaké zvuky společnosti. Ale abych řekl pravdu, v této fázi skutečně nemám co říci."

"A o čem, jestli se smím zeptat."

"Promiň, miláčku. Zdá se, že DISCOVERY na nás zkouší nějaké triky. Mysleli jsme si, že je na stabilní oběžné dráze, ale zdá se, že se chystá spadnout."

"Na Jupiter?"

"Ale ne - to je zcela vyloučeno. Bowman ji nechal zaparkovanou navnitřním Lagrangeově bodě, na přímce mezi Jupiterem a Io. Měla by tam více méně zůstat, kromě toho, že by s ní perturbace vnějších měsíců houpaly sem a tam.

Ale to, co se děje, je velice podivné. Ještě neznáme úplné vysvětlení. DISCOVERY se posouvá stále rychleji a rychleji směrem k Io, i když občas brzdí nebo se pohybuje zpět. Jestli to bude pokračovat, spadne během dvou nebo tří let."

"Myslela jsem, že se to v astronomii nemůže stát. Cožpak se kosmická mechanika nepovažuje za přesnou vědu? Tak to nám, ubohým zaostalým biologům vždycky říkali."

"Je to exaktní věda, když se bere do úvahy vše. Ale kole Io se dějí neobyčejné věci. Kromě sopek se objevují ohromné elektrické výboje - a Jupiterovo magnetické pole rotuje jednou za deset hodin. Takže gravitace není jediná síla, která na DISCOVERY působí. Měli jsme na to myslet dřív - mnohem dřív."

"Dobrá, ale to už není tvůj rpoblém. Měl bys být za to vděčný."

'Tvůj problém'- stejný výraz, jaký použil Dimitrij. A Dimitrij - stará mazaná liška! - ho znal mnohem déle než Karolína.

Možná to nebyl jeho problém, ale byla to stále jeho odpovědnost. I když se toho účastnilo mnoho dalších, v konečné analýze schválil plán pro misi k Jupiteru a kontroloval jeho provádění.

Dokonce i tenkrát míval výčitky svědomí, jeho názory vědce se střetávaly s jeho povinnostmi jako úředníka. Měl by býval odmlouvat a postavit se proti krátkozraké politice staré vlády - ale do jaké míry by to skutečně zabránilo neštěstí, bylo dosud nejisté.

Snad by bylo nejlepší, kdyby uzavřel tuto kapitolu svého života a soustředil veškeré své myšlenky a energii na novou kariéru. Ale v srdcicítil, že je to nemožné. Dokonce i kdyby Dimitrij neoživil jeho starou vinu, mohla se sama vynořit na povrch. Čtyři muži zemřeli a jeden zmizel tam někde mezi Jupiterovými měsíci. Na jeho rukou byla krev a on nevěděl, jak by si je mohl očistit.

3. S A L 9 0 0 0

Dr. Sivusubramanian Chandrasegarampillai, profesor kybernetiky na Illinoiské univerzitě v Urbaně, měl také neutuchající pocit viny, ale velmi rozdílný od toho, který měl Heywood Floyd. Ti z jeho studentů a kolegů, kteří často uvažovali o tom, zda je malý vědec skutečně člověkem, by nebyli vůbec překvapeni, kdyby se dozvěděli, že nikdy nepomyslel na mrtvé astronauty. Dr. Chandra litoval pouze své ztracené dítě, HALa 9000.

Dokonce po všech těch letech a po nekonečném zkoumání všech dat

vysílaných na Zemi z DISCOVERY si nebyl jist, kde se stala chyba. Mohl pouze formulovat hypotézy. Fakta, která potřeboval, byla zmrazena v Halových obvodech, tam mezi Jupiterem a Io.

Průběh událostí byl jasně stanoven až do okamžiku tragédie, potom velitel Bowman doplnil pár dalších detailů při dalších krátkých zprávách, když znovu obnovil spojení. Ale znalost toho, co se stalo, neobjasnovala, proč se to stalo.

První příznak potíží se projevil během mise, když Hal informoval o bezprostředně hrozícím selhání jednotky udržující hlavní anténu DISCOVERY namířenou na Zemi. Pokud by se půl miliardy dlouhý paprsek odchýlil od svého cíle, mohla se loď stát slepou, hluchou a němou.

Bowman sám se vydal ven, aby znovu oživil podezřelou jednotku, ale při testování se zdálo k všeobecnému překvapení, že je vše v dokonalém pořádku. Automatické kontrolní přístroje na ní nemohly najít nic vadného. Nic nenašlo ani Halovo dvojiče, Sal 9000, na Zemi, když byly informace odvysílány do Urbany.

Hal však trval na správnosti své diagnozy a dělal narážky na "lidské chyby". Navrhl, aby byla kontrolní jednotka umístěna zpět do antény, dokud skutečně nepřestane fungovat, tak aby vada mohla být přesně lokalizována. Proti tomu nemohl nikdo nic namítat, protože jednotka mohla být vyměněna v několika minutách, i kdyby se porouchala.

Bowman a Poole přesto nebyli potěšeni. Oba cítili, že něco není v pořádku, i když nemohli zjistit co. Po měsíce brali Hala jako třetího člena svého malého světa a znali každou jeho náladu. Pak se atmosféra na palubě téměř nepostřehnutelně změnila, ve vzduchu bylo cítit napětí.

Cítili se jako zrádci, jak rozrušený Bowman později sdělil řídícímu středisku, když se lidské dvě třetiny posádky radily, co by se mělo udělat, kdyby jejich kolega skutečně fungoval špatně. V nejhorším případě mohl být Hal zbaven všech svých vyšších funkcí. To mělo zahrnovat odpojení - ekvivalent smrti pro počítač.

Bez ohledu na své pochyby provedli odsouhlasený plán. Poole odplul od DISCOVERY v jedné z malých kosmických kapslí, které sloužily jako transportery a mobilní dílny během činností ve volném kosmu. Protože poněkud choulostivá operace výměny anténní jednotky nemohla být provedena vlastními manipulátory kapsle, Poole to začal dělat sám.

Co se stalo potom vnější kamery nezaznamenaly, což byl sám o sobě podezřelý fakt. Bowman byl nejprve varován Poolovým výkřikem, pak bylo ticho. Okamžik později uviděl Poola, jak se převrací a vzdaluje se do kosmického prostoru. Jeho vlastní kapsle ho rozdrtila a odpálila se pryč mimo kontrolu.

Jak Bowman později připustil, dopustil se potom několika vážných chyb - všechny, kromě jedné, byly odpustitelné. V naději, že by mohl zachránit Poola, pokud je ještě na živu, sám odstartoval v jiné kosmické kapsli a ponechal Halovi kontrolu nad lodí.

Bylo to zbytečné. Poole byl mrtev, když se k němu Bowman dostal Otupělý zoufalstvím, dopravil tělo zpázky k lodi - aby zjistil, že ho Hal nechce pustit dovnitř.

Ale Hal podcenil lidskou vynalézavost a rozhodnost. I když si Bowman nechal přilbu skafandru v lodi a vystavoval se nebezpečí přímé expozice kosmickému vakuu, vynutil si průchod nouzovým průlezem, který nebyl pod kontrolou počítače. Pak provedl lobotomii Hala, když odpojoval jeden mozkový modul za druhým.

Poté, co znovu získal kontrolu nad lodí, učinil děsivý objev. Během jeho nepřítomnosti odpojil Hal systémy udržující život tří hibernovaných kosmonautů. Bowman byl sám tak, jak ještě nebyl žádný muž v celé historii lidstva.

Jiní by snad propadli bezmocnému zoufalství, ale David Bowman nyní dokázal, že ti, kdo ho zvolili, vybrali skutečně velmi dobře. Povedlo se mu udržet DISCOVERY provozuschopnou, znovu navázat přerušené spojení s řídícím střediskem natáčením celé lodi tak, že anténa směřovala k Zemi.

Na své předurčené dráze DISCOVERY konečně dospěla k Jupiteru. Tam Bowman narazil na oběžné dráze mezi měsíci gigantické planety na černou desku přesně stejného tvaru, jako byl monolit vykopaný v měsíčním kráteru Tycho - ale několiksetkrát větší. Vydal se ve vesmírné kapsli k průzkumu a zmizel. Zanechal poslední, hádankovité poselství: "Můj Bože, je to plné hvězd!"

Toto tajemství spočívala na ostatních, hlavní starostí dr.Chandry byl Hal. Jestli existovalo něco, co jeho neemocionální mysl nenáviděla, tak to byla nejistota. Nemohl být nikdy spokojen, dokud nezjistí příčinu Halova chování. Dokonce i teď odmítl nazvat to jako závadu, nanejvýš to byla "anomálie".

Malý kamrlík, který používal jako svou nejvyšší svatyni, byl vybaven pouze otáčecí židlí, terminálem a tabulí, rámovanou dvěma fotografiemi. Málo lidí by poznalo, kdo je na nich, ale kdokoliv, kdo by byl puštěn tak daleko, by je měl okamžitě rozpoznat jako Johna von Neumana a Alana Turinga, dva bohy počítačového Panteonu.

Na desce nebyly žádné knihy a dokonce ani papír a tužka. Všechny svazky světových knihoven byly okamžitě dosažitelné pouhým dotykem Chandrových prstů; displej byl jeho poznámkovým blokem. Dokonce i tabule byla používána jen pro návštěvníky, poslední napůl smazané diagramy na ní nesly datum tři týdny staré.

Dr, Chandra si zapálil jeden z jedovatých doutníků, které si dovážel z Madrasu a které byly obecně - a správně - považovány za jeho jedinou neřest. Terminál nikdy nevypínal. Zkontroloval, zda na displeji neblikájí žádné důležité zprávy a promluvil do mikrofonu:

"Dobré ráno, Sal. Nemáš pro mne nic nového?"

"Ne, doktore Chandro. Máte něco pro mě?"

Hlas mohl patřit jakékoliv indické dámě, vychované ve Spojených státech stejně tak jako v její vlasti. Salin akcent ale vznikl zcela jiným způsobem; během let pochytila mnoho z Chandrovy intonace.

Vědec vyťukal na klávesnici kod a přepnul Saliny vstupy na paměť s nejvyšším stupněm utajení. Nikdo nevěděl, že na těchto obvodech hovoří tak, jak to nikdy nedovedl s člověkem. Nevadilo, že Sal skutečně nerozuměla všemu, co řekl, její reakce byly tak přesvědčivé, že i její tvůrce byl občas podveden. A vlastně si to přál - tyto tajné rozhovory mu pomáhaly udržez mentální rovnováhu - možná ho dokonce chránily před šílenstvím.

"Často jsi mi říkala, Sal, že nemůžeme vyřešit problém Halova anomálního chování bez dalších informací. Ale jak můžeme tyto informace získat?"

"To je jasné. Někdo se musí vrátit na DISCOVERY."

"Přesně tak. Tedsse zdá, že k tomu dojde dříve, než jsme očekávali."

"To ráda slyším."

"Věděl jsem, že budeš ráda," odpověděl Chandra a skutečně to tak mínil. Bylo to už dlouho, co přerušil styky se zmenšující se skupinou filosofů, kteří tvrdili, že komputery ve skutečnosti necítí emoce, že je pouze předstírají.

/"Jestli mi můžete dokázat, že nepředstíráte, že jste uražen," odpověděl jednou jizlivě jednomu takovému kritikovi, "budu vás brát vážně," V tom okamžiku jeho oponent předvedl tu nejpřesvědčivější imitaci hněvu./

"Nyní bych chtěl prozkoumat další možnost," pokračoval Chandra. "Diagnoza je prvním krokem. Proces je neúplný, pokud nevede k léčení."

"Věříte, že Hal může být znovu uveden do normální funkce?"

"Doufám v to. Nevím. Mohlo snad dojít k nenapravitelným škodám a určitě k velké ztrátě paměti."

Zamyšleně se odmlčel, párkrát vyfoukl kouř a vykouzlil zručně kroužek kouře, který zasáhl oko Saliny širokoúhlé kamery. Člověk by to nepovažoval za přátelské gesto; to byla jedna z dalších výhod počítačů.

"Potřebuji tvou pomoc,Sal."

"Samozřejmě, doktore Chandro."

"Může v tom být určité riziko."

"Co tím myslíte?"

"Navrhuji odpojit nějaké tvé obvody, zejména ty, které se týkají tvých vyšších funkcí. Zneklidňuje tě to?"

"Nedokážu odpovědět bezvíce specifikované informace."

"Výborně. Vysvětlil bych ti to takhle. Pracuješ nepřetržitě od okamžiku, kdy jsi byla prvně zapojena,že?"

"To je pravda."

"Ale jsi si vědoma toho, že lidé to tak nemohou dělat. Musíme mít spánek - téměř úplné přerušení mentálních funkcí, přinejmenším na vědomé úrovni."

"To vím. Ale nerozumím tomu."

"Dobrá. Mohla by jsi poznat něco jako spánek. Pravděpodobně vše, co se stane, bude to, že čas bude probíhat, ale ty si toho nebudeš vědoma. Když si prověříš své vnitřní hodiny zjistíš, že na záznamech monitorů jsou mezery. To je všechno."

"Ale říkal jste, že existuje nějaké riziko. Jaké?"

"Existuje velmi malá pravděpodobnost - je nemožné ji spočítat - že když rozpojím tvé obvody, dojde k nějakým změnám ve tvé osobnosti, v tvém typickém jednání. Můžeš secítit jinak. I když ne nutně hůře nebo lépe."

"Nechápu, co to znamená."

"Promiň - nemusí to znamenat nic. Tak se tím netrap. Teď prosím otevři nový soubor - tady je jeho název."

S použitím klávesnice Chandra vytukal: FÉNIX.

"Víš co to je?" otázal se Sal.

Bez rozeznatelné pomlky počítač odpověděl: "V nejnovější encyklopedii je dvacet pět odkazů."

"A který z nich považuješ za nejdůležitější?"

"Achilův učitel?"

"Zajímavé. To ani nevím. Zkus to znovu."

"Mytický pták, znovuzrozený z popele svého předchozího života."

"Výborně.Teď rozumíš, proč jsem volil takový název?"

"Protože doufáte, že Hal může být znovu uveden do chodu."

"Ano.S tvou pomocí. Jsi připravena?"

"Ještě ne. Ještě bych se chtěla na něco zeptat."

"Na co?"

"Budu mít sny?"

"Samozřejmě. Všechny inteligentní bytosti mají sny - ale nikdo neví proč." Chandra se na okamžik odmlčel, vyfoukl z doutníku nový kroužek kouře a dodal něco, co by člověku nikdy nepřiznal. "Možná se ti bude zdát o Halovi - jako často mě."

/pokračování/